

רפרטואר המחלקה החינוכית

2017-2018

**אשכבה / הכתה שלנו / אשה בורחת מבשורה / הזאבים / יהודים רעים / ארוחת טעימות / כבוד
אבוד / על האש / מפיסטו / עמודי החברה / אויב הציבור / מצחיקונת / כטוב בעיניכם / החדר
האחורי / שליחותו של הממונה על משאבי אנוש / שלוש אחיות / רישיון לחיים / פשוט לאהוב /
קרום / פתאום דפיקה בדלת / סוס אחד נכנס לבר / סדנאות משחק / סיור מאחורי הקלעים**

תוכן

עמוד

אשכבה	3
הכיתה שלנו	4-5
עמודי החברה	6-7
אויב הציבור	8-9
אשה בורחת מבשורה	10-11
הזאבים	12-13
מפיסטו	14-15
מצחיקונת	16-17
יהודים רעים	18-19
ארוחת טעימות	20-21
כבוד אבוד	22-23
על האש	24-25
כטוב בעיניכם	26-27
שליחותו של הממונה על משאבי אנוש	28-29
שלוש אחיות	30-31
רשיון לחיים	32-33
פשוט לאהוב	34-35
קרום	36-37
החדר האחורי	38-39
סדנאות משחק, ריקוד - יום תיאטרון	40-41

על חנוך לוין (1943-1999)

חנוך לוין נולד ב-1943 בתל אביב למשפחה מסורתית, והתחנך בבית ספר ממלכתי דתי. הוא למד ספרות עברית ופילוסופיה באוני' ת"א אך לא סיים את התואר. בזמן לימודיו כתב מדור סאטירי בעמוד האחרון של עיתון הסטודנטים שנקרא "דף האחוריים של חנוך לוין"... לוין החל את כתיבתו לתיאטרון בקברטים סאטיריים, (את, אני והמלחמה הבאה; קטשופ; מלכת אמבטיה), בהם ביקר את הקונצנזוס הישראלי של זמנו: המיליטריזם הישראלי לצד הפאתוס שהתלווה לשכול, ולעג חריף לכנות שבחתירה לשלום הישראלית. בעקבות הצפייה בהצגה מלכת אמבטיה נוצר גל גדול של מחאה שגרם להורדת ההצגה אחרי 19 מופעים בלבד. בהמשך התמקד לוין במחזות שהציגו את האדם על תשוקותיו הנמוכות ביותר, בצל הקיום הנשגב והבלתי מושג של הזולת. רוב גיבוריו של לוין מוצאים את עצמם במצב של משה על הר נבו, "ואליה לא יבוא", אלא שהר נבו שלהם הוא גרוטסקי, עלוב, ונמוך במיוחד.

הופס: שני יצרים לאדם: אחד אומר - 'למוסקבה, למוסקבה!', והשני - 'לתהום, לתהום'. אני ביצר של התהום.

הופלה: אתה מאוד מחניף לעצמך. יש עוד יצר, והוא השולט האמיתי בך: יצר העפעוף תוך בהייה סתמית לחלל האוויר.

דוגמה נוספת:

זונה עם נקודת חן: פעם היו חיזורים, רומנטיקה, שמפניה, היום, מורידים ישר מכנסיים ו-פשפוש'קלה! כוכב חדש בשמי עולמנו - אדון פשפוש'קלה!... והרי יש גם דברים אחרים בעולם, רבותי הגברים, יש לביקלה, יש ראש'קלה, אנושיות'קלה, תרבות'קלה, אמנות'קלה, יש אפילו תיאטרון'קלה שבו עומד שחקן'קלה עם זרקור'קלה ומרביץ איזה מונולוג'קלה...

זונה עם שומה: אי, מה את מקשקשת, גם השחקן'קלה, באמצע המונולוג'קלה, חושב רק על הפשפוש'קלה בפוש'קלה

אי שם בירכתי ארץ גדולה, בכפר נידח חיו שני זקנים, בעל ואישה. הם חלו ומתו, כשהם מצטערים על חייהם. אם צעירה עם בנה התינוק גטסס בזרועותיה הלכה בשדות וחיפשה לו מרפא. אחר כך התינוק מת. עגלון ששכל את בנו, הסיע בעגלתו שיכורים וזוגות, ולא היה לו בפני מי לשפוך את ליבו. השיכורים והזונות רדפו אחרי האושר. כרובים שעברו גם הם בסביבה, אספו את נשמות המתים. המחזה מבוסס על 3 סיפורים קצרים של אנטון צ'כוב. תוך כדי עיבוד הסיפורים לשפה הייחודית של לוין, בחירה של רעיונות מרכזיים שהוא מדגיש, (על בסיס המכנה המשותף בין הדמויות), ומהמפגשים בין הדמויות, מעלה לוין שאלות נוקבות על החיים, על משמעותם, ועל סדרי העדיפויות שאדם בוחר בהם בחייו.

נקודות לדין לקראת הצפייה:

- התפאורה בהצגה מגולמת על ידי שחקנים. נסו לחשוב על מה מעידה הבחירה.
- חלק מהצד הטכני של ההצגה, שבדרך כלל מוסתר מעינינו בטכניקות שונות, מובלט על ידי שחקנים שלובשים שחור. מדוע?
- ההצגה מתרחשת על במה ריקה ברובה, (מלבד הדמויות המגלמות את הבית, העץ וכו'). לכן למוסיקה יש חלק נכבד מאוד ביצירת תחושת המקום שבו מתרחשת הסצנה. כיצד מוסיקה יוצרת מקום? (נסיעה בעגלה, לעומת שגרת העבודות בבית, לעומת כניסת המלאכים)
- ההצגה עוסקת הרבה מאוד בשאלת הבחירות שאנו עושים בחיינו. אילו בחירות עושות הדמויות? כיצד הן מתייחסות לבחירות שעשו בחייהן?
- מדוע בוחר העגלון לפתוח את ליבו בפני הסוס שלו?

נקודות לדין לאחר הצפייה:

- כיצד דנה ההצגה בשאלת הבחירה? כיצד משרתים את השאלה הזו הדיאלוגים, התפאורה, עוזרי הבמה הלבושים שחור?
- מה עמדתכם לגבי הדרך שהדמויות השונות בוחרות לחיות את חייהן: הזקן, האם, השיכורים, הזונות?
- מדוע לדעתכם בחרו היוצרים להדגיש את העובדה שאת הסוס מגלם שחקן?
- כיצד מתארת התפאורה את מקום האדם בעולם, במונולוג הפתיחה של הזקן?

האנסדרה ע"ש לזיקה, עמי וסדי שגיא

פינת הפסנתר לזכרה של שחקנית הקאמרי וכלת פרס ישראל זהרירה חריפאי

בכל יום שלישי בשבוע באנסדרת התיאטרון בין השעות 19:30-20:15 תתקיים סדרת רסיטלים בביצוע תלמידי הקונסרבטוריון הישראלי למוסיקה ע"ש לין ותד אריסון, תל אביב בתרומתם האדיבה של ילנה וסימון ליצין. בשאר ימי השבוע ובסוף השבוע ימשיכו לנגן נגנים צעירים בין השעות 19:30-20:15

תלמידי/ות מוסיקה המעוניינים/ות להשתתף בנגינה בפינת הפסנתר נא ליצור קשר עם המחלקה החינוכית

צרו קשר

לתיאום צפייה מקדימה בהצגות, הזמנת כרטיסים וקבלת חומרי הכנה ולימוד נא לפנות אל:

רון בן גידה טל' 03-6061931 | נייד 052-2228210 | דוא"ל ronb@cameri.co.il

יהלי מיכל טייב טל' 03-6061969 | דוא"ל Yahli@cameri.co.il

פרטים נוספים על פעילות התיאטרון הקאמרי ניתן למצוא: אתר הבית www.cameri.co.il

"הצגת חובה" (הבמה 13.2.2014)

בפולין של 1925, חבורה של תלמידים בני כיתה אחת, 5 יהודים ו-5 קתולים, חולמים על 'מה יהיו כשהיו גדולים': כבאי, רופא, כוכב קולנוע... אולם כשהם גדלים, פולין נכבשת על ידי כוחות עוינים הפולשים אליה: קודם הסובייטים ואחר כך הנאצים. הלאומנות הולכת ומתגברת, תופעות האלימות מסלימות, חברים בוגדים זה בזה, האנטישמיות לובשת ממדי ענק, עד שקבוצה של אזרחים מן השורה מבצעת פשע מחריד באכזריות, שהדיו נשמעים עד היום; המוני יהודים נשרפים חיים על ידי שכניהם הפולנים. "עמד שם קהל שלם צוחק ומתבדח כשהם ראו מה עושים לנו. הכרתי את כולם, הם היו השכנים שלנו". המחזאי מתמודד עם יחסיהם הסבוכים והטעונים של היהודים והפולנים, ודן בנושאים של אהבה ורצחנות, זכרון ושכחה, רוע וחמלה, המתערבים זה בזה ויוצרים עולם דרמטי עוצמתי, מזעזע ומרתק. בלונדון הוצג המחזה בתיאטרון הלאומי וזכה להצלחה רבה.

אשמה קולקטיבית

המחזאי טדיאוש סלובודז'אנק משוחח עם העיתונאי יוליוס קורקייביץ':

"הכתה שלנו" הוא סיפור על אודות חבורת תלמידים בבית ספר, פולנים ויהודים, מ-1925 ועד ימינו אלה. כשהם גדלים החברות הילדותית מסתיימת. המלחמה פורצת, כוחות פולשים אל תוך העיירה. קודם הסובייטים אחר כך הנאצים. האנטישמיות לובשת פנים של מעשי רצח, אונס, ביזה ושוד. השיא הוא פוגרום רצחני ביהודי העיירה. רק מעטים מחליטים לסייע ליהודים, רק מעטים מצליחים להימלט. האלימות אינה מסתיימת בתום המלחמה - אז מתחילה התחשבות עם העבר. בסופו של דבר רוב הדמויות מצליחות איכשהו להתפשר עם המציאות, אם בפולניה, בישראל או באמריקה. "הכתה שלנו" הוא סיפור מזעזע על יחסים סבוכים בין פולנים ויהודים במאה ה-20, אשמה קולקטיבית, אמיתות שאיש אינו מעוניין בהן, והיסטוריה שאי אפשר לשפוט אותה, לשנות אותה או להסביר אותה.

י.ק. המקרה שארע בידוואבנה תואר בפרטים על ידי היסטוריונים ועיתונאים. למה בנוסף הוא זקוק גם למחזה?

ט.ס. לספרות, ובעיקר לתיאטרון, יש מטרות אחרות מאשר לטפל באמת היסטורית או קרימינלית. במחזה "הכתה שלנו" שמתרחש בידוואבנה - המילה משי בפולנית היא Jedwab (ידוואב), כלומר המשמעות של שם העיירה הוא נגזרת של המילה משי. שם העיירה שבה נטוע הסיפור עולה במחזה רק בהקשר לצעיף שכורך על צוארו המפקד הנאצי ומאוחר יותר על ידי אחת הדמויות שמנסה לחקות אותו...

אני לא עוסק בארועים היסטוריים, למרות שאני שואב את החומרים שלי ממקורות עיתונאיים, משפטיים ואקדמיים. מטרתי העיקרית היא לשאול: למה מה שארע בקיץ של 1941, לא רק בידוואבנה או בראדזילוב (ובאופנים שונים בעשרות עיירות פולניות), מענה אותי כל כך? המצוקה שלי ביחס לנושא היא הדבר שאני רוצה לחלוק עם הקוראים או הצופים בהצגה.

י.ק. במחזה שלך אנחנו רואים מעשי גבורה ומעשים שפלים משני הצדדים, הפולנים והיהודים. יש פולנים אנטישמים ורוצחים אבל יש גם יהודי תאב-נקמה, איש המשטרה החשאית. האם ניסית לעשות את הטעוניהם ההסטוריים שקולים, לכתוב מחזה שהוא פוליטיקלי קורקט?

ט.ס. אני לא מתייחס אל מחזה כאל מתכון. הוא לא אמור להיות טעים. לא התכוונתי להיות אובייקטיבי וגם לא לרצות אף אחד במושגים עיתונאיים. אני מנסה לחשוף את המכניזם של טרגדיה שהשפיעה על אנשים שבזמן ובמקום מסויים מצאו עצמם בצומת של צירוף מקרים ייחודי, המורכב מיחסים חברתיים ופסיכולוגיים, בתחומי ההיסטוריה האידאולוגיה והדת. אני מנסה לתהות על המצב האנושי בתוך צירוף המקרים הזה, שהולך לפשע, לנקמה ולסבל. "עין תחת עין" לא מסביר את כל מה שמנחם עושה כאיש המשטרה החשאית. ההרג, הסגרת

האשה שהצילה אותו, השנאה העצמית שלו, לא מסבירים את הפחד, את רגשות האשמה. בדיוק כפי שהאנטישמיות של הדמויות האחרות - אם במונח הגזעני או הדתי - לא מסבירה אונס, או שריפת אנשים חיים, או טבח. והתאווה להשתלט על הנכסים של הקורבנות אינה מספיקה. בשביל התובע - כן. גם בשביל השופט. אבל להם יש שדה שיפוט מצומצם. למי שכותב אין. מחזאי חייב לשאול למה זה קרה? למה הדברים הסתיימו כפי שהסתיימו? במי האשם?

י.ק. האם אתה מאמין בעצמאות השיפוט המוסרי של אנשים, או שהם נופלים קורבן לנסיבות ההיסטוריות, חברתיות, והפסיכולוגיות?

ט.ס. אחד אינו קיים בלי השני. הבחירה מחוברת לצורך, הגורל לחופש. בתוך ניגוד זה נמצא המסתורין של הקיום. זה בולט בעיקר בתיאטרון מפני שהתיאטרון נוצר כדי לאפשר לאנשים לדבר על מהות החופש ומשמעות הגורל. שחקן עושה צעד על הבמה, וזו החלטה שלו. אבל ברגע שאנחנו שואלים למה הוא עושה את הצעד הזה? מנין הוא בא? לאן הוא הולך? עלינו להגיע לאיזו שהיא הכרעה ולהשיב על כך.

"הכתה שלנו" שואל שאלות על חופש וגורל שכל צופה באולם, המזדהה באיזו שהיא דרך עם כל אחת מהדמויות, חייב לענות על כך, או לפחות לנסות לשער מה היה הוא עצמו עושה אילו נמצא באותו מצב. אני לא מתכוון לעזור להם. להיפך, אני אשתדל שהתשובה תהיה קשה ומורכבת עד כמה שאפשר....

אני לא מאמין במצפון נקי. אני מאמין בכאב, בסבל, ובכנייה מושקעת של מודעות עצמית; בדרמה, בארכיטקטורה, ברפואה. לא בתחום האידאולוגיות שרוצות לתת בידינו נשק להשפיל ולנדות אחרים.

י.ק. איפה מתחיל הסיפור של "ידוואבנה"?

ט.ס. אני לא יודע איפה הוא מתחיל. אני יודע איפה הוא לא נגמר.

מתוך ראיון של המחזאי עם יוליוס קורקייביץ' עבור העיתון "גאזטה ויבורצה"

נכתב על ידי סל תרבות ארצי

"עמודי החברה" אקטואלית מתמיד" (מעריב 25.10.2016)

עיבוד ותרגום **ארתור קוגן ואיתי טיראן** | בימוי **ארתור קוגן** | תפאורה **סשה ליסיאנסקי** | תלבושות **מוני מדניק**
תאורה **אורי מורג** | עריכה מוסיקלית **איתי טיראן, ואלרי רייזס** | עיצוב הסאונד **ואלרי רייזס** | עיצוב וידאו **אוהד לויטן**
עוזרי במאי **אפרת ליפשיץ / אסף פרידמן**

משתתפים:

קרסטן ברניק, ראש המועצה **איתי טיראן** | בטי, אשתו **אנסטסיה פיין**
אולף, בנם בן 13 **אביב זלישנסקי / אורי איתן / עידן שלו** | מרתה ברניק, אחותו של קרסטן ברניק **כנרת לימוני**
יוהן טונסן, אחיה של בטי **אסף סולומון** | לונה הסל, אחותה למחצה של בטי **הלנה ירלובה**
הילמר טונסן, בן דוד של בטי **אורי רביץ** | רורלונד, מנהל בית הספר **יואב לוי**
רומל, סוחר **שמחה ברבירו** | וויגלנד, סוחר **טל וייס**
דינה דורף **ג'וזי ריגר** | קראפ, מזכיר של קרסטן ברניק **גיל וינברג**
אאוה, מנהל עבודה במספנת ברניק **ערן שראל** | גב' רומל **אנדריאה שוורץ**
גב' הולט **איה גרניט-שבא** | גב' לינגה **רוני שיינדורף**

איש עסקים במעמד ציבורי-פוליטי בכיר שובה את לב הציבור באישיותו הנלכבת והמעוררת אמון. אט אט מתגלה שמתחת לתנופת הצלחתו ועלייתו המטאורית מסתתר סוד אפל של שוחד והונאה. בעקשנות ובעקביות הוא מגן על חפצו ועל נקיין כפיו, עד שהאמת, כדרכה, יוצאת לאור. 140 שנה אחרי שנכתב, מפתיע המחזה באקטואליות החברתית-פוליטית שלו.

הנריק איבסן (1828 - 1906)

עובדה מעניינת היא שאבי הדרמה המודרנית, שפתח ערוצים חדשים לאמנות זו, והתעלם מן האיסורים הבלתי כתובים של חוקי התיאטרון במאה ה-19, נולד וגדל באחד מאזורי השוליים של אירופה, הרחק ממרכזים תרבותיים. הוא נולד בעיר קטנה בדרום נורבגיה, כבנה השני של משפחה בת שישה ילדים. כשהיה בן שבע, אביו, קנוד איבסן, שהיה סוחר אמיד, הפסיד כמעט את כל רכושו. המשפחה, שהושפלה מבחינה חברתית, נאלצה לעבור לבית קטן מחוץ לעיר. האב, המום מן האסון הכלכלי שנחת עליו, חי בקדרות, נואש ונזוף, והאם הלכה ונעשתה יותר ויותר אדוקה בדתה. הוריו של איבסן שימשו לו בכתיבתו כמודל של חיים הרוסים.

על המחזה

ב-1870 רשם איבסן כמה ראשי פרקים עבור קומדיה חדשה, שאמורה היתה להתמקד ב"שחרור מן המוסכמות הכובלות וצרות המוחין. הידד לחיים חדשים, משוחררים, יפהיים". המחזה הזה מעולם לא נכתב, אבל הרעיון הבסיסי צף ועלה מחדש ב"עמודי החברה". בקיץ של 1874 הגיע איבסן לביקור בנורבגיה אחרי עשר שנות העדרות. הוא זכה לקבלת פנים חמה של השמרנים אבל זועזע נוכח הקונבנציות השולטות והחשש מפני רעיונות חדשים, שבא לידי ביטוי, בין היתר, ברדיפתן של שתי פמיניסטיות-חלוצות ובנסיון לסלק מן האוניברסיטה מרצה להיסטוריה בעל דעות רדיקליות. התופעות האלו חיזקו את המתנגד שבאיבסן והוא החליט לטפל מחדש בראשי הפרקים שהכין, עבור מה שהיה אמור להיות קומדיה. חלפו שנתיים עד שהתוכנית יצאה לפועל. היו למחזה זה יותר טיוטות מאשר לכל מחזה אחר שלו. הגירסאות השונות מוכיחות עד כמה היה חשוב לו שגיבוריו ידברו באופן טבעי, אמין, יומיומי. המסגרת העלילתית לקוחה הישר מן ההתרחשויות בחברה הנורבגית דאז, ומן הנושאים שנכללו בסדר היום הציבורי: המספנה של ברניק נמצאת בשלב המעבר בין חברה פאטריארכלית לחברה מתועשת, העובדים חוששים שהמכונות יגזלו את פרנסתם. העימות בין העובדים למעסיקים הולך ומחריף; זהו עידן של בניית מסילות ברזל ו"עמודי החברה", אנשים בעלי מודעות

נדל"נית, קונים בסיטונאות קרקעות שערכן בודאי יעלה במהרה; בעליהן של ספינות בריטיות ונורבגיות אינם מהססים לשלוח לים ספינות בלתי מתוחזקות שאינן ראויות להפלגה ומהוות סכנה לנוסעים; מדובר בעידן בו היחס אל הנשים, הנחותות מן הגברים, צדקני ומזלזל, בשונה מאד ממה שמתחולל בעולם החדש, הקורץ וזוהר מרחוק. בעיני הציבור הרחב ברניק הוא אדם של כבוד, רב-חסד ותורם נדיב, אבל לונה הסל, שחזרה ממרחקים, יודעת היטב שכל חייו מושתתים על בוגדנות ושקרים. מתוך דאגה לו עצמו, היא תובעת ממנו שיחשוף את כל האמת וקובעת בפסקנות כי "עמודי החברה" אינם אלא האמת והחופש. המחזה היה הצלחה גדולה בארצות הסקנדינביות ובארצות הדוברות גרמנית. הקהל אהב את הגלריה הצבעונית של הדמויות, את הסיפור המרגש, המבדר והנוגע, את הסוף הטוב וההרמוני.

נקודות לדיון

באיזה נושאים מטפל המחזה?

מהי הביקורת החברתית המועלית במחזה?

כיצד איבסן מטפל בייצוג הפרט מול הכלל?

מה אומר לכם הקשר בין הון שלטון עיתון וכיצד הוא בא לידי ביטוי במחזה?

כיצד מיוצגת דמות האישה במחזה?

"תיאטרון חברתי בועט, ביקורתי ואינטליגנטי." (ידיעות אחרונות 9.3.2017)

עיבוד ותרגום **דן שפירא ויונתן אסתרקין** | בימוי **יונתן אסתרקין**
תפאורה ותלבושות **איה באך** | וידאו ארט **קורין בלמור-סויסה**
עיבודים, הפקה מוסיקלית ומוסיקה מקורית **רועי נויפלד** | תאורה **אורי רובינשטיין**
מפיק ועוזר במאי **אסף פרידמן** | עוזר הפקה **יותם שושהיים**

משתתפים:

תומס שטוקמן **דן שפירא** | קתרין שטוקמן **מירב פלדמן**
פיטר שטוקמן **ערן מור** | הופסטד (אופס) **דייזי בילנקה**
בילי **גיל כהן** | מורטן **שלום כורם**

תומס שטוקמן, רופא צעיר ואידיאליסט מנסה לעשות את הדבר הנכון ולהציל את עירו, אבל נקלע לעימות שהופך אותו ל"אויב הציבור" ומאיים על הקריירה שלו, על יחסיו עם משפחתו וחבריו ואפילו על חייו. הקשר בין הון, שלטון ותקשורת וה"שיימינג" הציבורי הוא הנושא העיקרי והאקטואלי להפליא של המחזה הקלאסי הזוכה כאן לעיבוד מודרני.

הקפיטליזם הוא מוסרי?

"אתה יודע מה הבעיה של הקפיטליזם?" שאל אותי האיש כבד הגוף שישב לצידו. היה זה בכנס של בנקאים מעונבים בווינגטון, באוקטובר 2008, חודש לאחר נפילת בנק ההשקעות ליהמן ברדרס. האיש, בנקאי השקעות מבוגר וכסוף שיער, בחליפה כהה ושלייקס אדומים לא נראה כמי שאמורה להיות לו ביקורת כלשהי על הקפיטליזם. ניכר בו שהוא תוצר שבע ודשן במיוחד שלו, אבל באותו רגע בו התפרקה מערכת הבנקאות האמריקאית, היה לו רגע של הארה או הכאה על חטא. נעצתי בו מבט שואל. מבטו נראה צנוע וכנוע לרגע אחד, כאילו חזה זה עתה באסון טבע: "הבעיה של הקפיטליזם היא שזו שיטה שאין לה גבולות" אמר. המשפט הזה מלווה אותי מאז בכל פעם שאני כותב או קורא על שלל תופעות כלכליות. ממחיקת חובות לטייקונים שצברו הפסדי עתק שאינם יכולים לפרוע, דרך מונופולים דורסניים, ניצול ועושק של המיעוט, קשרי הון-שלטון-עיתון, עסקאות שמשרתות בעלי עניין ולא את החוסכים, שכר מנהלים מנותק מהמציאות וכמובן תאוות בצע. הכוח המניע שבלעדיו לא היתה לנו "השיטה הכי פחות גרועה מכל השיטות שכבר נוסו". הכל יודעים ששוק חופשי אמיתי של מוצרים, סחורות, שירותים ורעיונות הצמיח לנו את מיטב הרעיונות והיזמות שבלעדיהם אפשר רק לדמיין איזה עולם היה לנו. אם מטרת העל של האנושות היא להתקיים ולצמוח, אזי השוק החופשי הוא התרופה הכי אפקטיבית. בלעדיו העולם היה מנוון. אבל רגע אחד, תרופה טובה לא מגיעה לבד. מה עם תופעות הלוואי שמכסות לפחות שני עמודים בהוראות השימוש? את תופעות הלוואי תוכלו למצוא כל יום בעיתונות הכלכלית וגם כאן במחזה: תאוות בצע? יש. קשרי הון שלטון עיתון? יש ויש. לחצים ואיומים? בלי סוף יש. בנק או ספא שגדול מכדי ליפול? גם זה יש. וגם תפריט האיומים מוכר היטב. כשמקורות רווח וכוח

מאוימים, תמיד נשמע שאם הם ייפגעו "זה יפגע בשכבות החלשות" או "יגרום לקיצוץ בתקציבי הבריאות והתשתיות" או "נצטרך להעלות מיסים" או "יביא לפיטורים של עובדים מסכנים". ויש רגעים בהם קל להאמין לזה, להסכים לאכול מזון רעיל, לשכשך במים מזהמים ולשלם מחירים מופקעים כדי לעבור את היום. אלו הרגעים שבהם אתה חושש שבשוק החופשי אפשר לקנות לא רק סחורות, מוצרים, שירותים, רעיונות ואנשים, אלא גם את האמת עצמה. אמת. בדרך אל השגת האמת נופלים חללים, אך גם בשדות הקטל של הקפיטליזם החזירי נופלים חללים. זהו מאזן אימה. היכן נופלים יותר חללים? ומה נותר לו לאדם שאין לו בנק, מטוס פרטי או חברת נפט מלבד האמת? האם הוא ימכור אותה? כמה היא שווה לו? ואם זה בא על חשבון חבריו שמתפרנסים מהשקר? היכן עובר הגבול ב"שיטה שאין לה גבולות"? הדילמות האלה נכתבו לפני 136 שנה בנורבגיה והן רלבנטיות כאילו יצאו מבין דפי דה מרקר הבוקר. היכן יקראו אותן בעוד 100 או 200 שנה, אין לדעת. אבל כל עוד לא הומצאה שיטה אחרת, וכל עוד לא פותחה תרופה נגד תאוות בצע וכוח – הן יישארו כאן. הישארו עימנו. **סמי פרא, עורך דה מרקר**

נקודות לדיון

מי הוא אויב הציבור במחזה?

המחזה נכתב לפני 136 שנה, במה אתם מוצאים אותו רלוונטי להיום?

איך ההצגה מזכירה את מה שקורה היום?

מה אתם הייתם עושים במקום כל אחת מהדמויות?

נסו להסביר את המניעים של כל דמות. איך מתנהגת

התקשורת במחזה ולה?

למה תומס מתרגז על הקהל בעימות?

נקודות לדיון לפני ובתום צפייה:

- במה לדעתכם עוסק המחזה / מהם הנושאים בהם המחזה מטפל?
- אורה כ'סרבנית בשורה' יוצאת למסע בריחה. מדוע היא בוחרת להגיב בצורה זו?
- "פעם אחר פעם נקבע גורלי בידי אנשים שלו היה הדבר בידי, לא היה לי שום מגע איתם" – דונו באמירה זו של דוד גרוסמן.
- מהי עמדת המחבר כלפי ארצו וכלפי התהליכים העוברים על ארצו?
- דונו בטיב היחסים בין אורה לנהגה הערבי הסיפור מומחז בטכניקה של 'תיאטרון סיפור' (המחשת העובדה שמדובר בהצגה ומרכיביה חשופים לקהל – שימוש מועט באביזרים, פניה ישירה של השחקנים לקהל) האם טכניקה זו לדעתכם משרתת את הסיפור?
- אם הייתה הכרות מוקדמת עם הספר מה חשבתם על העיבוד? מה הרווח ומה ההפסד הכרוכים לדעתכם בתהליך העיבוד?
- זוהי הצגה ששפתה רחוקה מלהיות ריאליסטית. מעניין יהיה לחשוב על מרכיביה התיאטראליים, על הדמויות, על התמות והרעיונות העולים בהצגה ועל הרלבנטיות שלה לימינו.

ההצגה מאושרת ע"י סל תרבות ארצי

אשה בורחת מבשורה

עפ"י ספרו של דויד גרוסמן

הצגת השנה 2016

מחזה ובימוי: חנן שניר

תפאורה: רוני תורן מוסיקה: אורי וידסלבסקי תלבושות: פולינה אדמוב

תאורה: רוני כהן תנועה: מירי לזר דרמטורגיה: נוגה אשכנזי

משתתפים: אפרת בן צור, דרור קרן, אפרת בן צור, אמנון וולף, דניאל סבג, דויד בילנקה, רינת מטטוב,

גיא מסיקה, עמוס בוארון, הראל מורד, ניר ברק, אלדר ברייטמן, ויטלי פודולקי, דניאל ורטהיים.

עיבוד תיאטרוני של חנן שניר לספרו המטלטל של דויד גרוסמן, "אשה בורחת מבשורה". זהו סיפור אהבה גדול בין אורה, אברהם ואילן, הנפגשים כשהם בני 16 בבית חולים, בעיצומה של מלחמת ששת הימים. מפגש אקראי זה קושר ביניהם ומעצב את גורלם על רקע השבריריות והחרדה של הקיום הישראלי.

35 שנה מאוחר יותר, אורה, שבנה החייל יוצא למבצע צבאי, בורחת מביתה כדי לא להתענות בצפייה לבשורה הרעה, שאין לה ספק כי תגיע; כסרבנית-בשורה אולי תוכל למנוע אותה ולהציל את בנה. בדרכה אל הגליל היא כמעט חוטפת את אברהם, אהוב נעוריה, ובמשך ימים וילות היא נודדת אתו על-פני הארץ, ברגל, ועושה את הדבר היחיד שיש ביכולתה לעשות כדי לגונן על בנה - היא מספרת את סיפור חייו, כאילו בכוח הסיפור הזה לבדו תשמור עליו, ועליה, מפני הבשורה.

"אשה בורחת מבשורה" הוא סיפור על אהבה ואהבה נכזבת, על חברות ונדיבות בין גברים, על הורות ונתינה, ובעיקר על 'עבודת-המשפחה' - המאמץ הכמעט הרואי לקיים את רקמתה העדינה של משפחה בלב האלימות והאימה, אך גם היופי והחום, שבמציאות הישראלית.

אגדת פאוסט

היצירה הראשונה המוקדשת לדמותו של פאוסט היא "הספר העממי" משנת 1587, המגוללת את פרשת מעשיו הנפלאים והנוראים של ד"ר פאוסט, אשר התמסר לקסמים ולכישופים ובסוף מכר את נשמתו לשטן כדי לזכות בעושר ובנעורים נצחיים... אגדה זו התבססה כנראה על סיפור חייה של דמות היסטורית, אמיתית, שחיה בגרמניה כמאה שנים קודם, הלוא הוא ד"ר יוהנס פאוסט (1480 – 1520) ...

העובדה שהאגדה העממית ייחסה לו כישורים על-טבעיים והמציאה את סיפור קשריו המיוחדים עם השטן משקפת את המשבר ההיסטורי שפקד את התרבות האירופית בתקופת הרנסאנס, כאשר הפילוסופיה והמדע התחילו להראות סימנים ראשונים של השתחררות מתלותם הבלעדית בדת ובכנסייה... אין פלא איפוא שהכנסיות מצאו בדמות השטן שער לעזאזל מתאים, אשר סימל בעיני ההמונים המודאגים והמבולבלים את כל הסכנות הטמונות ברוח החדשה והמהפכנית שהחלה להתפשט.

"הספר העממי" תורגם לרוב הלשונות האירופיות וסיפורו של ד"ר פאוסט הפך במהרה למקור השראה לסופרים. העיבוד הראשון לכמה נעשה באנגליה על ידי מרלו בשנת 1590. במאות ה-17 וה-18 התרבו המחזות והבלדות על אודות סיפורו של פאוסט. אז נוצר גם עיבוד עממי חדש לתיאטרון כובות אשר הוצג ברחובות ובשווקים בכל ערי אירופה. זאת הגירסה שגיתה ראה בילדותו על אחת

הכיכרות בפרנקפורט, שהרשימה אותו עמוקות, מה שמצא את ביטויו, שנים רבות מאוחר יותר, בכתיבת יצירת המופת שלו, הלא הוא המחזה "פאוסט".

גיתה עסק במוטיב של פאוסט כמעט לאורך כל חייו. כבר בגיל 25, בתקופת "הסער והפרץ", הוא חיבר מספר קטעים של מחזה המספר על פרשת האהבה של פאוסט, בחור אמיץ וחסר מעצורים, עם גריטה, בתולה תמימה שמתמסרת לו ומתאבדת אחרי שעזב אותה. במרוצת השנים המחזה עבר גלגולים רבים והתפתח לדרמה פילוסופית שבמרכזה עומד העימות בין פאוסט כלמדן וחוקר סודות הטבע לבין השטן (הלא הוא מפייסטופלס) המבטיח לספק לו את כל משאלותיו הרוחניות והחומריות (ובעיקר את אהבתה של גריטה), תמורת הפקרת נשמתו. הנוסח הסופי של החלק הראשון הושלם בשנת 1808. נוסף על תפקידו בעלילה, פאוסט מופיע בו כדמות כמעט אלגורית, המסמלת את השאיפה האין סופית של האדם אל הידע המוחלט ואל השליטה הבלתי מוגבלת בעולם, ואת נכונותו לוותר על כל הערכים כדי להגיע למטרה זו.

מתוך אחרית דבר מאת סטפאן מוזס לספר "דוקטור פאוסטוס" מאת תומאס מאן, הוצאת ספריית פועלים, המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, המפעל לתרגום ספרי מופת, 1992

נקודות לדיון לפני ובתום צפייה

- כיצד משרת השימוש בתיאטרון בתוך תיאטרון את הרעיונות שהמחזה מבקש להעלות?
- האם המחזה שופט את הבחירות המוסריות של הדמויות? האם ניתן לשפוט את הבחירות הללו בהתחשב במציאות שבה הן התקבלו?

"מיה דגן בתפקיד חייה – חוויה של שירה, מחול ומוזיקה..." (דה מארקר קפה 11.12.2016)

מוסיקה: ג'ולי סטיין שירים: **בוב מריל**
מחזה מאת **איזבל לנארט** עפ"י סיפור שכתבה
הופק לברודוויי ע"י **ריי סטארק**
ההפקה בנוי יורק בפיקוחו של **ג'רום רובינס**
ההפקה המקורית בוימה ע"י **גארסון קאנין**
המחזמר "מצחיקונת" עולה על במת הקאמרי
עפ"י הסכם עם TAMS- WITMARK MUSIC LIBRARY, INC

נוסח עברי **דורי פרנס**
בימוי **צדי צרפתי**
ניהול מוזיקלי **טל בלכרוביץ'**
כוראוגרפיה **עוז מורג**
תפאורה **במבי פרידמן**
תלבושות **מוני מדניק**
תאורה **קרן גרנק**
הדרכה קולית **מאיה אבידן**
עיצוב סאונד **נירל שרון**
ע. מנהל מוזיקלי וקורפטיטור **אוהד בן אבי**
ע. במאי **חיים פיליבה**
ע. כוראוגרף **דנה שובל**
מפיק בפועל **חיים סלע**

דמויות בהצגה:
פאני ברייס **מיה דגן**
ניק ארנשטיין **עמוס תמם**
גב' רוז ברייס **אורנה רוטברג**
אדי ראיון **עמית רייס**
מר קיני **שלמה ושינסקי**
פלורנץ זיגפלד **אבי טרמין**
גב' סטרייקוש **אסתי קוסוביזקי**
גב' מיקר **אסנת בן יהודה**
אמה **ליאור גלרון**
רנאלדי / פול / טנור **שוהם שיינר**
בלקי / במאי **רועי מלכה**
מנהל הבמה ג'ון **אברי ארבל**
בלו בלוב / ורה **שמרית ששון**
מוד / מימזי **שני שאולי**
פולי / ג'ני **ליאור כהן**
רקדנים:
מתן און-ימי, אדיר בובליל, מתן בן שימול, נעה דגן, אור דגן, רותם יהודה, ספיר יצחק, לירון כהן, מאור לוי, נופר לוינגר, קטיה רוזנפלד, אלה רוזנצוויג
נגנים:
ניצוח ופסנתר **טל בלכרוביץ' / אוהד בן אבי**
קלידים וסמפלר **אוהד בן אבי / איתמר גרוס**

הסיפור של פאני ברייס

פאני ברייס, שחקנית קולנוע ותיאטרון, קומיקאית, זמרת ושדרנית רדיו, אחת הכוכבות הקומיות הגדולות של שנות העשרים והשלושים של המאה העשרים, נולדה כפאני בורך (BORACH) (ב - 1891). פאני היתה בתם של מהגרים יהודים מהונגריה שהגיעו לארה"ב עם גל ההגירה הגדול ממזרח אירופה. הוריה של פאני, שהגיעו לארה"ב כילדים, הצליחו מבחינה כלכלית. הם השתכנו תחילה בבית דירות בלואר איסט סייד במנהטן, בשכונה בה התגוררו בעיקר מהגרים, שם ספגה פאני תערוכת של מבטאים, תרבויות, מנהגים וסיפורים אנושיים. פאני הופיעה לראשונה, כשחקנית חובבת, בתיאטרון בברוקלין, שם קיבלה חמישה דולר עבור כל הצגה של "כשאתה יודע שלא נשכחת על ידי הנערה שלא יכולה לשכוח". הצלחתה הרבה בתפקיד זה שכנעה אותה לעזוב את הלימודים ולהתמקד בתיאטרון. כשהיתה בת 15 הופיעה כתנין בהצגה שנקראה "העבד המלכותי", משם המשיכה להצגות בורלסקה, עד שאט-אט הפכה לכוכבת של רווי מוזיקליים. אירוויין ברלין, שזיהה את כשרונה, נתן לה את השיר "סיידי סלומה" על אשה שמככבת בתוכניות מחול פרובוקטיביות, למגינת לבו של החבר שלה. הופעתה המצוינת ומיגוון כישוריה הבימתיים משכו את עינו של האמרגן המהולל פלורנץ זיגפלד, שהיה בעל חושים חדים בכל הנוגע למה שעשוי להתחבב על הקהל. הוא החליט לעבד את מתכונת הרווי הצרפתי, שהמפוארות בין הצגותיו הועלו בפולי ברג', עבור קהל ניו-יורקי. הוא יצר תבנית של מופעים שהוכיחה את עצמה במשך 25 שנה משנות חייו וכמה שנים לאחר מותו ב-1932. זיגפלד הזמין את ברייס להצטרף למופע של 1910 במשכורת של 75 דולר לשבוע – אז סכום מרשים מאד. היא הופיעה בשש גירסאות של המופע, עד 1923, כשהיא כובשת את הקהל בהילוכה המיוחד, בגלרייה של פרצופים מצחיקים וביכולת לשיר שירים רציניים ושטותיים באותה התמסרות טוטאלית. בקטעים הקומיים הוכיחה עצמה כליצנית טבעית שהצחיקה את הקהל בחיקויים ופרודיות משעשעות על שחקניות נודעות ודמויות מפתח מעולם התיאטרון והמחול. סגנון ההופעה שלה איפשר לה לצחוק על עצמה לא פחות מאשר על הדמויות שגילמה. היא נתנה לקהל שלה הזדמנות לצחוק ולבכות יחד איתה. באופן מפתיע האשה שהפכה להיות הכוכבת של "שגינות זיגפלד" לא היתה כלל יפהיפה זוהרת אלא ליצנית שידעה להצחיק ולגעת ללב כאחד.

בני אדם / דורי פרנס

שנות הארבעים עד שנות השבעים של המאה הקודמת ראו את פיתוחה וגדילתה של הצורה המכונה "מוזיקל" (מחזה מוזיקלי, מחזמר) בארצות-הברית, והפיכתה למנגנון אמנותי משוכלל, אולי התשובה של המאה העשרים ובפרט של אמריקה ל"אופרה" של המאה התשע-עשרה ושל אירופה. המוזיקל הוא אנושי יותר מן האופרה. שרים בו בני-אדם בקולות של בני-אדם. הוא הסוג התיאטרלי-מוזיקלי ה"נכון" לדור המודרני. והוא התפתח לכיוונים מורכבים ומתוחכמים לאורך השנים – מ"ספינת השעשועים" של ג'רום קרן, דרך אירווינג ברלין, רוג'רס והמרסטיין, פראנק לטר, ברנשטיין וסונדהיים עד ל"המילטון" של לין-מנואל מירנדה. החל מראשיתו, אהב המוזיקל לעסוק בעצמו: בסיפורים על שחקנים ושחקניות, על תיאטרון, על עולם הבידור. אם להזכיר רק כמה יצירות שהן שיר הלל של התיאטרון המוזיקלי לעצמו – "נשיקוני, קייט" של קול פורטר, "פוליז" של סטיבן סונדהיים או "ג'יפסי" של ג'ולי סטיין. אותו ג'ולי סטיין הלחין בשנות הששים גם את "מצחיקונת". לכאורה, נדמה בשמיעה ראשונה כי הפזמונים כתובים על פי מתכונת מוכרת ושגורה, אבל כשמאזינים להם בתשומת-לב – למוזיקה ולמלים – מגלים כי סטיין והתמלילן בוב מריל לקחו דפוסים ידועים של פזמונים משנות העשרים (בלדה אינטימית, שיר גרנדיוזי של מופעי זיגפלד, דואט קליל של שנות העשרים וכו') ומשחקים בתוכם בממזרות, שניות מילוליות, תחכום מוזיקלי וחרות צורנית, הנכונים יותר לשנות הששים מאשר לתקופה שבה מתרחש המחזמר.

אחת מן ההנאות של אוהבי האמנות הזאת, המוזיקל, היא לראות איך מטמיע כל דור את הישגיו המופלאים של קודמיו ומקדם אותם הלאה, לוקח צורות קשוחות כמו הפזמון הסטנדרטי נוסח-ברדוווי, (שיש בו 32 תיבות, המחולקות פנימית באופן קבוע ומובהק) ויוצק בהן תכנים מפתיעים וחדשים, מעבד את הישן בלי לאבד את מהותו, ובונה על בסיסו עוד קומה, או חלון, או פרודור, או אגף. זה מה שעושים ג'ולי סטיין ובוב מריל ב"מצחיקונת".

המחזמר "מצחיקונת" נכתב בתקופה אופטימית, בימים שבהם היה נדמה כי העולם שעבר את זוועות שתי מלחמות העולם צועד קדימה, ולמד כבר שהעתיד לא טמון בשנאה אלא בהושטת יד לאחיינו האנושיים. לא בכדי השיר שהפך ללהיט של ההצגה היה "בני-אדם".

נקודות לדיון

במה לדעתכם משנה פאני ברייס את מודל הייצוג הנשי בתאטרון ובכלל? ובמה היא תורמת?

"קומדיה-פרודיה סאטירית מצחיקה ומבריקה בתוספת חומר למחשבה..." (מקור ראשון 28.3.2016)

נוסח עברי: רבקה משולח | בימוי: עמרי ניצן
תפאורה: רועי ואטורי | תאורה: עדי שמרני

משתתפים: אולה שור סלקט, דנה מיינרט, יובל סגל/זן קיזלר, אודי רוטשילד.

משפחה יהודית. שלושה בני דודים נפגשים בדירונת ניו-יורקית ביום ההלוויה של סבם. מצטרפת אליהם "שיקסע" אמריקאית, ממוצא גרמני. אוי, כמה קשה להיקלט במשפחה יהודית... אוי, כמה קשה לבני הדודים לחיות בשלום זה עם זה אחרי ההלוויה של "סבוש", כשמתחיל מאבק מר על הירושונית... מחזה מבריק, שנון, מעורר מחשבה, משעשע ומרגש, שעוסק בשאלות מהותיות: מיהו יהודי? ומה משמעותה של ישראל בקרב יהדות התפוצות?

נקודות לדיון לפני ובתום צפייה

- מתי התעוררה בעיית "מיהו יהודי?" ומה הייתה הפסיקה המשפטית בעקבותיה?
- מה בין זהות יהודית לזהות ישראלית?
- לתליון במחזה משמעויות אחדות. מהן?
- מה בין זהות לזיכרון? האם העבר הוא יסוד מכונן זהות?

מי הוא יהודי? א.ב. יהושע

הגדרת היהודי היא שאלה סבוכה ומייגעת ועסקו בה לא רק יהודים אלא גם לא יהודים מסוגים ומינים שונים, מאוהדים ועד אויביו הקשים ביותר של העם היהודי. לכאורה, מפליא, שעם המערך את גילו בשלושת אלפים ומאתים שנה עדיין מתפלמס על הגדרת עצמו, כאילו לא הספיקו אלפי שנות היסטוריה כדי להגיע לכלל הגדרה

או לחילופין, על פי דוגמא קיצונית ואיומה. בגטאות ובמחנות המוות היו יהודים לא מעטים שהזדהו כיהודים ונתפסו ונכלאו כיהודים למרות שמבחינה הלכתית טהורה (אם יהודיה) לא נחשבו כיהודים. האם מישהו מאיתנו היה מעז לנכות אותם ממספר קורבנות השואה. אבל אם ששת המיליונים היו קמים לתחייה ומבקשים לעלות לישראל, לפחות כחצי מיליון מהם היו נחסמים על ידי שלטונות ההגירה הישראלים בטענה שאין הם זכאים לזכות השבות.

ההגדרה ההלכתית – יהודי הוא בן לאם יהודיה התגבשה כנראה בסוף תקופת בית שני ובמתכונתה הסופית נוסחה בידי חז"ל (אגב במשך שנים רבות היה שימוש רווח ואפילו עודף למילה ישראל על פני המילה יהודי). בואו ונבחן את ההגדרה הזאת. מה יש בה ובעיקר מה אין בה: לא נאמר שיהודי צריך לחיות בארץ ישראל כדי להיות יהודי.

לא נאמר שיהודי צריך לדבר עברית כדי להיות יהודי. לא נאמר שיהודי חייב לחיות בקהילה יהודית וביחס כל שהוא ליהודים אחרים כדי להיקרא יהודי.

והמפליא ביותר הוא, שלמרות שזו הגדרה הלכתית, לא נאמר בה שיהודי אמור להאמין בתורת משה או אפילו באלוהים כדי להיות יהודי. ההגדרה היא בעצם הגדרה של עמיות או שבטיות אבל על בסיס מינימלי ביותר – אם יהודיה.

כלומר על פי הגדרת ההלכה – יהודיות היא שייכות לעם ולא לדת.

כמה קל היה לחכמי ההלכה עד לפני מאתיים שנה להגדיר יהודי כאדם שמאמין בתורת משה, או מקיים מצוות. הגדרה זו היתה טובה ליותר מתשעים ותשעה אחוז מן היהודים שחיו אז עלי אדמות. אבל לא! ההלכה עצמה מגדירה את היהודי כשייכות לאומית ולא כשייכות דתית. אמנם שייכות לאומית חסרת מרכיבים לאומיים מובהקים והכרחיים (אולי כדי להשאיר מקום פנוי לתרי"ג מצוות) אבל עדיין שייכות לאומית.

אני טוען – בתוך ההגדרה הדתית טמון באופן אימננטי מרכיב של חילוניות או אי-דתיות. אדם שנולד לאם יהודיה ואינו מאמין באלוהים, ובוודאי לא בתורת משה, שולל כל שייכות אל המסורת הדתית היהודית, עדיין ייחשב בעיני ההלכה המחמירה ביותר כיהודי לכל דבר. מכאן שהאלמנט הראשון שנובע מן ההגדרה – יהודי הוא בן לאם יהודיה, היא ריקות. אין בהגדרה שום מרכיב ממשי של תוכן.

אם כן נשאלת השאלה, האם שייכות יהודית היא שייכות ביולוגית בלבד, האם מדובר כאן בקבוצה אתנית או שמא בקבוצה גזעית, שדרך הגנים היא ניכרת בזהותה כמו הגזע השחור, או הגזע הצהוב.

בוודאי שלא. בעוד ששחור אינו יכול להפוך ללבן ולכן אינו יכול להפוך לשחור הרי אדם שנולד לאם יהודיה יכול בהתנצרות או בהתאסלמות להשיר מעליו את הזהות היהודית ולעבור לדת אחרת. בהיסטוריה של אלפיים השנים האחרונות יהודים לאין ספור עזבו את העם היהודי על ידי התנצרות או התאסלמות ונבלעו ללא הכר בעמים אחרים. מספר היהודים בסוף בית שני נאמד בארבעה מיליון ואילו בתחילת המאה השמונה עשרה מנו היהודים רק מיליון אחד. ולהיפך, בני אדם שלא נולדו לאם יהודיה הצטרפו לעם היהודי על ידי התגיירות. ויש בינינו היסטוריון דינאמי וזריז שמונה את מספרם בעשרות אלפים רבים. משמע גם קיומה או אי קיומה של האם היהודיה אינו חלק מחייב בהגדרה. והמסדרונות הדתיים של כניסה אל העם או יציאה ממנו נשארים תלויים ברצונו של האדם, ולא בתכונה ביולוגית גנטית שאדם נושא בתוכו.

לסיכום פרק זה, אנו עומדים מול מרכיב נוסף בהגדרת היהודי, לצד מרכיב הריקות והוא – מרכיב הבחירה והחירות. יהודי הוא יהודי בגלל שבחר להיות יהודי ולא בגלל שהוא נאלץ, אם על ידי הביולוגיה או על ידי כוח חיצוני חברתי, להגדיר את עצמו כיהודי. במובנים רבים קל יותר להפסיק להיות יהודי מאשר להפסיק להיות ישראלי או להפסיק להיות אנגלי.

אני חוזר ומדגיש נקודה זו, כי היא זו שנותנת ערך לבחירה בזהות היהודית. לא האנטישמי קובע אם אדם הוא יהודי או לא, ובוודאי שלא הנאצים רשאים לקבוע מי הוא יהודי ומי לא, למרות שבמשך כמה שנים היה בידיהם הכוח להרוג יהודים ולא יהודים על פי הגדרתם המטורפת. אם אדם שלא ראה את עצמו יהודי נספה באושוויץ יש לכבד את הגדרתו העצמית ולא את זו של מי שרצח אותו על פי הגדרה מעוותת משלו.

מכאן נשאלת השאלה, אם יהודי איננו חייב לגור בארץ ישראל, אינו חייב לדבר עברית, וגם אינו מחויב ביחס קהילתי ממוסד עם יהודים אחרים וכמובן גם לא חייב באמונה באלוהי ובתורת ישראל, ואפילו אין הוא חייב להיות בן לאם יהודיה – מי הוא אם כן יהודי? וכאן באה התשובה הבעייתית אבל הנכונה – יהודי הוא מי שמזדהה כיהודי.

זה השורש, זה הלז. אם הקורא חושב שהגדרה אנרכית זאת היא פרי דמיון ספרותי, עליו לדעת שזאת בדיוק ההגדרה שעמדה ביסוד מרשם התושבים של מדינת ישראל במשך שנותיה הראשונות, כאשר הגיעו למדינה יותר ממיליון עולים. וכך היתה הגדרת היהודי בתקנת מרשם התושבים הישראלי. יהודי הוא על פי הצהרתו (בתנאי שאיננו בן דת אחרת).

מתוך המאמר הכלול בספר "בזכות הנורמליות", הוצאת שוקן

בימוי: דדי ברון | תפאורה: דנה צרפתי | תלבושות: פולינה אדמוב | ניהול מוסיקלי: ישראל ברייט תאורה: רוני כהן
משתתפים: לימור גולדשטיין, מוטי כץ, איה גרניט שבא, יואב לוי, נעמה שטרית, הדר ברוך, דוד שאול.

לקראת חתונתה של בתם הבכורה, חוזרים הילה ויואל - אדריכלית ועיתונאי בכיר - מארוחת טעימות פלצנית, ארוחה שהיא לא לטעמם ולא לכיסם. בנוסף, מתברר שחיהם, הן האישיים והן המקצועיים, ניצבים על קרוב דקיק העומד להתבקע. כשלבית מגיעים בתם וחתנה המיועד - מתנחל דתי, שגדל בבית ימני קיצוני, עולים אל פני השטח הטינה והשנאה שהם רוחשים למשפחתו של החתן ולכל מה שהיא מייצגת, רגשות שאינם הולמים זוג "ליברלי ונאור". וכשלכל התרחיש הזה מצטרפים הוריו המתנחלים של החתן, הסיטואציה יוצאת לגמרי משליטה ועצם קיומה של החתונה, מתערער ומוטל בספק.
האם יצליח כוח אהבתם של הצעירים לגבור על הדעות הקדומות והאידיאולוגיות של המבוגרים?

הרמוניה של ניגודים שלמה מושקוביץ

כשאני שואל את עצמי, מה הביא אותי להתחיל לכתוב את "ארוחת טעימות", אני חוזר לקיץ 2011 למה שמכונה מאז "המחאה החברתית" או בשם היותר מוצלח והיותר יהודי - "מחאת האוהלים" (אוהלים וסוכות - ובראשם כמובן "אוהל מועד" - הם סמל עמוק ומשמעותי ביהדות). כי הרי בהתחלה זה היה מסעיר, מרגש, זה תפס את כלנו במקומות שכמעט שכחנו שהם קיימים - התחושה הסוחפת של אחווה ושיתוף, ההשתייכות לאחדותו של כוח ההמון שיוצר לרגע מרחב עוצמתי, חוץ-טריטוריאלי, שבו מוחשיותן של האפשרויות החדשות מגרה את הנפש לצאת מגבולותיה, לפרוץ ממצריה, להגדיר מחדש את יכולותיה.

אבל כמה ימים אחרי הריגוש, הגיע הייאוש. כשמובילי המהפכה נדרשו לנסח את דרישותיהם, היה כבר ברור לגמרי, שהמימסד הולך לנצח גם הפעם. ולא בגלל שהוא חכם או מתוחכם, אלא בשל העובדה הפשוטה שהוא פועל מתוך האינרציה של קיבוענותו, מתוך ההגדרות הישנות וההרגלים הטבועים בו. בדיוק אלה שמתוכם אנחנו, כולנו, שואפים להשתחרר. המערכת השלטונית, ולא משנה אם קוראים לה ברגע נתון "ימין" או "שמאל", אינה מעוניינת בשינוי, כי שינוי יהפוך אותה ללא רלוונטית. ולכן היא עושה את מה שהיא רגילה ויודעת לעשות - להמשיך ולשרוד.
אבל אותו סינדרום הישרדותי-ציני שכולנו חלק ממנו, הוא הכאב העמוק שממנו פרץ הכוח האוטנטי, המטלטל והמפעים שנגלה אלינו במחאה ההיא. ממנו בדיוק נקעה נפשנו.

היופי והריגוש שחשנו אז, נבעו מהתחושה שזה כוח שפרץ מתוך כאב משותף, שזאת הנפש של כולנו, או לפחות אותם מקומות בהם נפשותינו כולן מתחברות לנפש קולקטיבית אחת הדורשת תנאי התהוות ראויים לכל אחת ואחד מפרטיה.

אז איך בכל זאת נפרדנו שוב זה מזה כל כך מהר, איך חזרנו, כמו ילדים ממושמעים, איש למחנהו, איש להגדרותיו הישנות, איש לביצורי האידיאולוגיות שלו. איך נתנו לגבולות המילים המתנסחות בכלי הדיבור הישנים להוריד עלינו שוב את קירות החציצה הנראים כבלתי ניתנים לגישור שבין "שמאלנים" ל"ימניים" שבין "דתיים" ל"חילוניים" שבין "אשכנזיים" ל"מזרחיים" שבין "ערבים" ל"יהודים". איך שיחקנו, שוב, לידיו של השלטון, שהאינטרס הברור שלו, הוא שנחזור להגדרות של הקבוצות שמהן הגענו - כי רק כך הוא יכול להמשיך להפריד ולמשול, להמשיך לשלוט מבלי להנהיג, להמשיך להטיל על הרוב את דעתו ורצונו של המיעוט. להשתמש בכלי הדמוקרטיה כדי לממש אוליגרכיה.
איך, דווקא אנחנו, כיהודים המרבים לספר ביציאת מצרים,

נקודות לדיון לפני ובתום צפייה: "ארוחת טעימות"

לפני ההצגה:

- מהם השסעים העמוקים ביותר בחברה הישראלית לפי דעתכם?
- מה אומר לכם המושג "הקו הירוק"? איפה הוא עובר והאם הוא עדיין רלוונטי/משמש כנקודת התייחסות לגבולות עתידיים?
- מה אומר לכם המושג "כור היתוך"? האם אתם מסכימים איתו? האם הוא מתקיים במדינת ישראל? מה הייתם מציעים כרעיון עכשווי ונכון לישראל של היום?
- "חציית קווים" נישואי תערובת "התבוללות" מושגים שגורים בהווה הישראלית? מה אתם חושבים עליהם?
- רוח מול חומר? חיים אותנטיים בעלי משמעות והגשמה אינדיווידואליים או הליכה אחר המרוץ החומרי והרעיון שהצלחה בחיים כרוכה בעיקר בהצלחה כלכלית. מה אתם חושבים?
- איך אתם רואים את העתיד של מדינת ישראל? יש לה עתיד? מה הם האיומים הגדולים ביותר עליה? האם הם חיצוניים או פנימיים?
- אחרי ההצגה:
- מי היא הדמות שיצרה אצלכם הכי הרבה הזדהות ולמה?
- נשים מול גברים. גבריות מול נשיות. איך הם באים לידי ביטוי בהצגה ומי מהם "מנצח"?
- בין נתנאל ליהודה אביו יש חילוקי דעות מהותיים לגבי מושגים מרכזיים ביהדות. מהם חילוקי הדעות ואיפה אתם נמצאים בשאלות הללו?
- הבמה מעוצבת כספה ענקית ששוליה נדמים כ"חבל ארץ". האם אתם יכולים להסביר את הבחירה הזו מבחינה אמנותית ומה אתם חושבים על כך שאין כלל קירות ומחיצות ממשיים בהצגה. מה הבחירה הזו אמורה לשרת?
- לכאורה, סוף ההצגה מייצג גישה "נאיבית". מה דעתכם?

הפכנו לעבדים של תודעה שקרית ואתוס נפוח מיהירות, איך לא השכלנו להפוך את המחאה החברתית, למהפכה רוחנית תודעתית, מהפכה של שידוד מערכות כללי, של טריפת הקלפים וחלוקתם מחדש. איך נשארנו כלואים בהגדרה הצינונית המפלצתית והמצמיתת - של "כור היתוך", ולא השכלנו, כולנו, לפנות לדרך של "איש למינהו - זאת כל התורה כולה", כמו שאומר לנו הרש"ר הירש (הרב שמשון רפאל הירש. גרמניה 1808-1888) בהסתמכו על סיפור הבריאה בו מופיעה המילה "למינו" על צורותיה השונות 10 פעמים בדיוק.

נדמה שהשאלות הללו רק הפכו ליותר ויותר רלוונטיות ומאז קיץ 2011, החברה הישראלית רק הפכה לקיצונית יותר, אלימה יותר, צינית ברמות כואבות ובעיקר - חסרת חזון, נטולת אוטופיה ולא זוכרת אפילו שפעם חלמנו, כולנו, להפוך את המדינה האהובה הזאת לגן עדן, למקום שבו ערכי ההומניזם והיהדות, משמשים כאבני בנייה של חברה שוויונית, תומכת ומקבלת, שמעניקה הזדמנות הגשמה אותנטית לכל באיה, ללא הבדל דת גזע או מין.

- האם יש מקום לנאיביות? האם לא כל חלום רחוק שדורש הגשמה, הנו "נאיבי" בבסיסו?
- בסופו של דבר, ההורים צריכים לבחור בין ה"אידיאולוגיה" שלהם לבין אהבתם לילדיהם. האם הם עשו את הבחירה הנכונה לדעתכם?
- המאה העשרים מאופיינת ב"מות האידיאולוגיות הגדולות". איך אתם רואים את העולם של היום. האם שולטת בו אידיאולוגיה חדשה? איך אתם הייתם רוצים לראות את העולם שבו אתם חיים, מבחינה רעיונית, ערכית, רוחנית?
- בסוף ההצגה, הצעירים למעשה "גוברים" על המבוגרים. האם זו אוטופיה או מהלך בר ביצוע?
- המילה "השלמה" כוללת בתוכה את המילה "שלם". אנא, נסו להתייחס לקשר הזה.

ההצגה מאושרת
ע"י סל תרבות ארצי

"... מחזה אנושי ולא שיפוטי מעורר מחשבה ומעניין..." (כלכליסט 20.12.2015)

תרגום: קובי מידן | בימוי: כפיר אזולאי | תפאורה ותלבושות: פולינה אדמוב | תאורה: קרן גרנק
משתתפים: עמוס תמם, שרה פון שוורצה, רות אסרסאי, מיכה סלקטר, ערן מור.
מחזה על האיטלאם והיהדות בניו יורק המודרנית, אחרי נפילת מגדלי התאומים.

לראשונה בישראל כבוד אבוד מאת המחזאי הפקיסטני איאד אקטאר, שזכה בפרס ה"פוליצר" ובפרס "אובי" כמחזה הטוב ביותר של השנה. המחזה מספר על עורך דין צעיר ניו יורקי, ממוצא מוסלמי, שותף במשרד עו"ד יהודי והיחסים המורכבים בין מוסלמים, יהודים ונוצרים בניו יורק, לאחר נפילת מגדלי התאומים.

סיפור אנושי, מרתק ומפתיע, מאופיין בחריפות ובהומור חושף עולם הפכפך של זהויות, יחסים, אהבה וגזענות והתפקיד המכריע שהם ממלאים בקרב מי שרואים עצמם כליברליים ומתקדמים.

הטרום שבפנים

המחזה "כבוד אבוד": מוסלמי, יהודי, שחורה ולבנה מנסים לנהל חיים בורגניים שגרתיים בניו-יורק

10/12/2015, 16:31 גלובס רון שוורץ

כאילו שחורים "קולבים" אקטואליים להיתלות בהם, כאשר באים להתייחס אל מחזה שעוסק במוסלמים בניו-יורק שאחרי פיגועי ה-11/9, ובכלל במתח שבין האסלאם ובין המערב - הגיע השבוע דונלד טראמפ והטיל את פצצת האטום החברתית על אמריקה. "יש לאסור על כניסת מוסלמים לארצות-הברית עד שנבין מה לעזאזל קורה פה", אמר ללא בוש, וקינח כי מוסלמים - "הם אנשים שמאמינים רק בג'האד", ו"אין להם כבוד לחיי אדם".

אז נכון שמדובר במופע גזעני וביזארי של אדם הזוי, שאינו מפריד בין ארגון רדיקלי ובין מיליארד וחצי בני אדם, ונכון גם ששורת הגינויים המתבקשת לא איחרה להגיע. אבל מה אמור לעשות מוסלמי באמריקה של 2015 ובאוק 2016, כאשר המתמודד המוביל של המפלגה הרפובליקנית לנשיאות ארצות-הברית, מסמן אותו כטרוריסט דה-פקטו. מה אמור לעשות אמיר קאפור, אותו עורך דין מתוקתק במחזה, שהמלצר במסעדה מביט בו כמי שעוד רגע מפוצץ את המקום על יושביו, רק על שום חזותו הפקיסטנית.

איאד אקטאר, אמריקאי ממוצא פקיסטני, מחזאי "כבוד אבוד" ("חרפה" בשמו המקורי, Disgraced), לוקח את תפוח האדמה הלוחט הזה, ואוחז אותו בשתי הידיים עד שהן נשרפות. על פני השטח הוא מייצר דרמה בורגנית מוכרת ואפילו שבלונית, שקורה בה מה שקורה בלא מעט מחזות מסוג זה - בגידות, כעסים, אכזבות, ניגודים שנמשכים וכן הלאה. אבל מתחת לפני השטח המחזה הזה מבעבע כמו לכה רותחת. הפוליטיקה של הזהויות והאבולוציה שלהן, הדונלד טראמפיות הנלוזה שחבויה בכל אחד, הדעות הקדומות שאי-אפשר לברוח מהן ולא משנה כמה מנסים, וגם לא מהדג"א שנספג מהבית. אותו קוד כמו-גנטי שמביא לכך שאחרי שכל הפילטרים מתפוגגים, כל אחת מהדמויות מתנהגת בדיוק "כמצופה ממנה".

הקהל נדרש להביט במראה

"כבוד אבוד" בתרגומו של קובי מידן ובבימויו של כפיר אזולאי, מביא את סיפורו של עורך הדין אמיר קאפור (עמוס תמם). הוא במקור מפקיסטן, אבל שינה את שם המשפחה על מנת שיחשבו שהוא הודי. הוא מוסלמי, אבל שונא את דתו שנהא תהומית. בכל כוחו הוא מבקש להשתלב בחברה המערבית, מחכה לשותפות בפירמה שמייסדיה יהודים, וגם נמצא במסלול לקבל אותה.

אשתו היא אמילי (שרה פון שוורצה), לבנה, ציירת ששואבת השראה מהאסלאם הקדום, ולא לשביעות-רצונו של בעלה, שמשוכנע שאין דבר חיובי בדת שלו. אמילי רוצה להציג בוויטני מוזיאון, שאיזיק (מיכה סלקטר) הוא האוצר של התערוכה בו. איזיק הוא יהודי, הנשוי לג'וזי (רות אסרסאי), עורכת דין אפרו-אמריקאית שעובדת ביחד עם אמיר, והנה הסיפורים משתלבים. מוסלמי, יהודי, שחורה ולבנה - שמנסים לנהל חיים בורגניים נורמליים לגמרי, אבל כנראה שהם לא באמת יכולים לעשות את זה. לא כיום, באמריקה של אחרי ה-11/9. על אחת כמה וכמה לא בישראל של ימינו, והקהל נדרש להביט במראה.

אט-אט המסכות מתקלפות, בין אלה הגלויות ובין אלה הגלויות פחות, והמסע שאזולאי וצוות השחקנים האיכותי שלו מעביר את הקהל, הוא אפקטיבי ומדויק. לא עניין של מה בכך, כאשר מדובר בחומר נפיץ כל-כך מצד אחד, וגם בכזה שעלול להיפך לקלישאה צדקנית מצד שני. ראויים לציון הם עמוס תמם, שמראה שלא רק מנעד הקול שלו רחב (עם קריצה ל"קזבלן"), אלא גם המנעד שלו כשחקן דרמטי מצוין. וגם הקאמרי שנדרש לתיאטרון פוליטי בימים טעונים. אמנם הצגה מתווכת על "אמריקה" ולא מחזה מבית, אבל לפעמים צריך להביט אל האופק בשביל לראות את מה שנמצא שמתחת לאף.

נקודות לדיון לפני ובתום צפייה

מהי זהות

"הזהות היא מכלול של מרכיבים שבאמצעותם האדם מגדיר את עצמו. מרכיבים אלה נחלקים לשני סוגים: מרכיבים של זהות השייכים לפרט מלידתו, כמו: מין, עדה וצבע עור. אלה הם מרכיבים שיוכיים שאינם ניתנים לשינוי. הסוג השני כולל מרכיבים נרכשים הניתנים לשינוי, כמו: מקצוע, דת ואזרחות. כל פרט בוחר להדגיש מרכיבים אחרים בזהותו.

יש מי שמדגיש בזהותו רק מרכיב אחד, למשל המרכיב המקצועי, כמו: רופא ירדני המציג עצמו כרופא בלבד; ויש מי שמדגיש בזהותו מרכיבים אחדים, למשל המרכיב הלאומי לצד המרכיב הדתי, כמו הבוסני המוסלמי. או למשל יהודי אמריקני המדגיש בזהותו את המרכיב הלאומי או הדתי היהודי לצד המרכיב האמריקני. דוגמאות אלה ממחישות את העובדה שהאדם עצמו מגדיר את זהותו על ידי כך שהוא בוחר באותם מרכיבים החשובים לו. מכאן אנו למדים שהגדרת הזהות היא הגדרה סובייקטיבית".

(מתוך: להיות אזרחים בישראל: מדינה יהודית ודמוקרטית, משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, האגף לתכניות לימודים, ירושלים, תש"ס)

- להסביר את המושג רב תרבותיות ואת מרכזיותו בשיח החברתי בתחילת המאה ה-21 בארץ ובעולם.
- לדון ביתרונות ובחסרונות של מדיניות הרב-תרבותיות.
- מאפייניה של חברת הגירה
- ה'אחר' מיהו?

"הצגה שבאה להזכיר ולהזהיר. הצגת חובה" (הבמה 15.12.2015)

תפאורה: רועי ואטורי | תלבושות: רז לשם

מוסיקה: אלעד אדר | תאורה: קרן גרנך

משתתפים: מרים זוהר, רמי ברוך, אודיה קורן, יוסי קאנץ, עירית קפלן, אבישי מרידור, שלי בן יוסף, לינה אנה כסטרוף, אדם שפר, אסף מרון.

"זה חג", אומרת רוח'לה המארחת לצביקה בעלה, לפני שכולם מגיעים, "ואני רוצה שיהיה שמח".

ואכן בחצר ביתם, בקיבוץ בעמק יזרעאל, הכל מוכן למסיבת יום העצמאות. הדשא בחצר ראה ימים טובים יותר. גם המשפחה...

הבן, שגדל פה ועזב, בא הביתה לחג, לביקור מברלין עם אורחת שההורים לא ציפו לה. וגם הוא, שלא היה פה ארבע שנים, לא מצפה לפגוש את סבתו כשהיא סיעודית ומטופלת בידי עובד זר וגם לא את אהובתו המיתולוגית, שתפתיע בביקור. בעורף, כמו בחזית, מתיחות. המטוסים שעוברים בשמי העמק והחדשות מהחדר השני, "מאתגרים" את כל הנוכחים...

אל תוך השעות הקטנות של הלילה, בתוך עשן המנגל ושירי הארץ הישנה והטובה, הכל יצוף אל פני השטח. ויהיה "שמח"...

"שכחנו אפילו למה אפשר להתגעגע" דויד גרוסמן מתוך "קנאת דויד" כתבה של דליה קרפל "הארץ" 24.5.2002

"... כל כך הרבה מהאנרגיות ומהדמיון שלנו, החשיבה והיצירתיות, הולכים לגבולות של הזהות שלנו, למצב, לעימות בינינו לבין הפלשתינאים - עד שבסוף נהיה כמו שריון שאין בתוכו אביר. ככה אני מרגיש, ואני רוצה לכתוב על האביר. אני רוצה לכתוב על כל הדברים שהמצב המחורבן הזה מנסל ומפקיע מאתנו. את רואה איך הדקויות בין בני האדם נעלמות. קשה לשמור על אינטימיות, כי הכול מזדהם והכל פולש פנימה. אין אפשרות לניואנסים בהתייחסות שלך אל אדם אחר. יש חלוקות דיכוטומיות: "אתה בעדי ואתה נגדי", "אתה מהשמאל ואתה מהימין". אנחנו משלמים מחיר איום על המצב הזה. אנחנו באמת אנשים מתים מהלכים...אני לא יכול לוותר על הדברים האלה. הרי כל השיריון הזה מיועד להגן על זה שבתוכו, כדי שאנשים יוכלו לחיות חיים מלאים עם כל הניואנסים שלהם, ולא רק לשרוד מאסון לאסון. לחיות חיים שלמים. יש לי תחושה שהכול תולדה של העיוות שנלכדנו לתוכו, ושיש לנו אפשרות להינצל ממנו אם נגיע למצב שיאפשר לנו יותר לחיות חלקים אחרים באישיות הלאומית שלנו. אם לא נהיה כל כך מפוחדים. אם לא נגדל ילדים מתוך חרדה. שכחנו אפילו למה אפשר להתגעגע."

ביקורת

"מחזה הביכורים של דרור קרן כמחזאי וכבמאי הוא דרמה משפחתית ריאליסטית הנוגעת ברגישות בקווי השבר הלאומי של החברה הישראלית... זהו סיפור רב-דורי על החלום הגדול ושברו המתרחש בקיבוץ בעמק יזרעאל בערב יום העצמאות, כשברקע מתקדרים שמי המלחמה ופיצוצי הזיקוקים מעפולה השכנה מתערבבים ברעמי התותחים מהגבול היותר רחוק... המפגש החברתי על הדשא, עם הסטייקים על המנגל ברקע, מעמת בין הנכד החוזר מברלין עם חברתו הגרמנייה לבין דור ההורים והסבים, הרואים את הקיבוץ והמדינה שבנו חומקים להם מהידיים... מעל לכל מרחפת שאלת המחיר הנורא של המשך קיום החלום, אותו חלום הגלום בשיר "אני מאמין" ("שחקי, שחקי") של טשרניחובסקי, המופיע בצורה מרגשת ברגע מפתח בהצגה.

ניסיונו הרב של דרור קרן כשחקן מתגלה בעיצוב הדמויות התלת-ממדי והמורכב. הוא אינו נגרר למשחקי האשמה פשטניים, או לטובים ורעים סטריאוטיפיים. הדיון שקט והענייני הולך ונעשה נוקב יותר ככל שהמתח הבלתי אפשרי בין הרצון לחגוג לבין החרדה הקיומית של המלחמה המתקרבת מתגבר. הדיוק הרב בכתיבת הדיאלוגים זוכה להעצמה מושלמת בעבודת העיצוב הנטורליסטית היפהפיה, (תפאורה: רועי ואטורי) ובביצוע האמין והרגיש של צוות השחקנים, הכולל ותיקים כמו מרים זוהר, יוסי קאנץ, רמי ברוך, אודיה קורן ועירית קפלן, לצד שמות חדשים כמו אבישי מרידור, שלי בן יוסף, אסף מרון, לנה אנה כסטרוף ואדם שפר. כל אחד מהם מעצב דמות משכנעת במצוקתה, מצחיקה ומרגשת, וכולם ביחד מגישים עבודת אנסמבל מרשימה ביותר, כזו ההופכת את ההצגה הזו לחוויה תיאטרונית איכותית ועמוקה. אל תחמיצו. 5 כוכבים ***** (שי בר יעקב, ידיעות אחרונות 15.12.2015)

נקודות לדיון לפני ובתום צפייה

- ההצגה מתארת מציאות חיים בצל מלחמות ומציגה מגוון של דמויות בעלות פרספקטיבה שונה למצב הקיומי בישראל, המציגות סיפור חיים המתרחש במקביל לסיפורים אחרים, מזמנים אחרים. אילו שאלות מטרידות המחזה מעלה?
- מהם מאפייני המחזאות הריאליסטית?
- איך האמצעים הדרמטיים (דמויות, עלילה, מקום, זמן, שפה) באים לידי ביטוי במחזה?
- איך האמצעים התיאטרוניים (תפאורה, מוסיקה, שירה, תלבושות ויחס במה קהל) באים לידי ביטוי במחזה?

"...מצוין בעיני...זוהי ההצגה שהיא חגיגה... מלבב את העין ורב טעם" (הארץ 12.2.2017)

עריכה ובימוי **אודי בן משה** | תפאורה **לילי בן נחשון**
תלבושות **אורן דר** | מוסיקה **יוסף ברדנשווילי**
ידיאו ארט **יואב כהן** | תאורה **חני ורדי** | עוזרת במאי **כנען אליאל**

משתתפים:

בחצר הדוכס

רוזלינד, בתו של הדוכס המגורש
סיליה, בתו של הדוכס פרדריק
אורלנדו, בנו הצעיר של סר רולנד המנוח
אוליבר, אחיו של אורלנדו
אדם, משרת שגידל את אוליבר ואורלנדו
הדוכס פרדריק
לה בו, מאנשי חצרו של הדוכס פרדריק
השוטה (אבנבוחן)
ג'ייק, שומר ראשו של פרדריק
שומר ראש א'
שומר ראש ב'
שומר ראש ג'

ביער ארדן

הדוכס המגורש
אמין, בן לווייתו של הדוכס
בני לווייה של הדוכס המגורש
קורין, רועה צאן
סילביוס, רועה צאן
ז'אק, מתבודד מלנכולי
אודרי, רועת כבשים
פיבי, רועת עדים

הכומר חבקוק
ויליאם, חוטב עצים
אולה שור סלקטר
דנה מיינרט
אודי רוטשילד
אסף סולומון
עזרא דגן
אוהד שחר
ערן מור
נדב אסולין
ערן שראל
זיו קלייר
ישי בן משה
ניר ברק
אוהד שחר
ערן מור
מיה לנדסמן, נטע פלוטניק,
זיו קלייר, ישי בן משה,
שלומי אברהם, יובל סגל,
ניר ברק
שלומי אברהם
יובל סגל
שמואל וילוז'ני
מיה לנדסמן
נטע פלוטניק
שלומי אברהם
ערן שראל

כטוב בעיניכם

עלילת המחזה "כטוב בעיניכם" מתרחשת ביער קסום המשמש בגירסה זו כמפלט מפני עולם מודרני, המשועבד לכוח ולכסף, עולם שבו בני האדם איבדו את פרטיותם: עוקבים אחריהם, מצותתים להם והם הפכו ל"עבדים" של "אח גדול" בדיקטטורה נטולת רגשות. רק ביער הם יכולים לשוב ולאהוב, להתחבר אל האנושי שבהם, אל הבושה, הצער, החמלה, ואל היכולת לפתח קשרים אינטימיים. ביער משגשגת החירות, פורחים השירה, האהבה והיצר. זהו עולם פיוטי, מתעתע, משעשע, רווי חוכמת חיים, שניות ותנופה תיאטרלית, מוסיקלית, המוכיחים כאז, כן עתה, ש"כל העולם במה וכל האנשים שחקנים הם".

העלילה של "כטוב בעיניכם" ביסס שקספיר כפי הנראה על "רוזלינד", רומן פסטורלי, פרי עטו של תומס לודג' שהופיע ב-1590 ויצא לאור במהדורות אחדות. לודג' עצמו התבסס על "סיפורו של גמלין" שיר סיפורי מן המאה ה-14, שמחברו אינו ידוע. "כטוב בעיניכם" עלה לראשונה על בימת תיאטרון ה"גלוב" ב-1599 / 1600.

ויליאם שקספיר 1564 – 1616

לא הרבה ידוע על חייו האישיים, על דמותו ואופיו, על השקפותיו ורגשותיו של מי שנחשב גדול המחזאים בכל הזמנים. ידועים תאריכי הולדתו ומותו המשוערים, נישואיו לאן האתוויי ב-1582 בהיותו בן 18, הולדת בתם סוזנה ב-1583 והולדת התאומים האמנט וג'ודית ב-1585. מכאן ועד ל-1592 לא נותרו בכתב עדויות לפעילותו ולמהלכיו של ויליאם הצעיר. אפשר למצוא איזכורים של מחזותיו המוקדמים ביצירותיהם או בכתביהם של יוצרים אחרים בני התקופה; הרשומות התקופתיות מגלות כי היה שחקן מוערך ומשורר מהולל, ההספק שלו היה מדהים: במשך 24 שנה, מ-1590 עד 1614 כתב 37 מחזות, 5 פואמות ומחזור סונטות. אבל אין בנמצא אסמכתות ביוגרפיות מוצקות, עובדה שהובילה להשערות רבות המבוססות על מחזותיו. עושרה ורבגוניותה הבלתי נתפס של יצירתו העלו לא פעם את הספק כי לא יתכן שאדם אחד כתב את המכלול המגוון והגאוני הזה. לאחר ארבע מאות שנים של חיפושים בלתי פוסקים, עלה בידי החוקרים וההיסטוריונים למצוא כמה עשרות מסמכים הקשורים

ליליאם שקספיר ולבני משפחתו: אך מסמכים ותעודות יכולים אולי לספר לנו על הצד הרשמי של מהלך חייו אדם, אך לא אומרים כמעט דבר על חיי הרגש שלו. ויליאם שקספיר הגיע ללונדון בעיתו הנכון לעשות שימוש מלא בחיי התיאטרון העשירים, שבודאי היו בגדר חידוש מרענן לעלם מסטרטפורד. הוא פגש משוררים ומחזאים מהוללים, שחקנים מיומנים וקהל צופים שוקק, שייצג את כל מעמדות החברה ושהיה בו כדי לעורר השראה. האיש ותקופתו חיו כנראה בהרמוניה מלאה. המחזות הראשונים המיוחסים לו הם שלושת החלקים של "הנרי השישי".

מדוע שקספיר אינו מתיישן?

מי שחושב ששקספיר הוא יונסקו, אבל טוב יותר, בקט אבל עשיר יותר, ברכט אבל אנושי יותר, צ'כוב עם כתר, וכולי, אינו נוגע בעצם העניין. מה שעבר דרך האיש הזה, הקרוי שקספיר, והגיע לידי קיום על הנייר, הוא דבר שונה לגמרי מיצירה של כל סופר אחר. מי שניסה לחפש ב-37 המחזות שלו את השקפת עולמו ואת אישיותו של שקספיר, לא מצא. מחזותיו אינם מבטאים את השקפתו על העולם, יצירתו היא ישות שכמעט דומה למציאות עצמה. מה שקספיר כתב אינו אינטרפרטציה, זהו הדבר עצמו. כל אחד ממעצבי ההצגה ויוצריה נותן ביטוי לתקופתו שלו. כל אדם, כל יוצר, מביא את אשר הינו. מהו ההבדל בין העיתון של אתמול לבין עמוד מיצירותיו של שקספיר שנכתבו לפני מאות שנים? מדוע שקספיר אינו מתיישן? השאלה נשמעת פשטנית, ומיגוון התשובות שניתנו לה במשך השנים לא פתר את התעלומה. שקספיר התחיל כל מחזה בסיפור. וכאן, לדעתי, ניתן למצוא את אחד ההבדלים המהותיים בין העיתונאי לבין שקספיר. אם כותבים בעיתון על פשע, למשל, עוסקים ברובד אחד ויחיד של התופעה, הרובד העליון. שקספיר, שרחש כבוד רב לאמנות הסיפור, היה ער לא רק למעשה עצמו, אלא גם למערכות היחסים שהיו קשורות למעשה והתקיימו על אין ספור רבדים. וכך הוא פיתח לעצמו כלי ביטוי יוצא דופן, מורכב ומרובד, שאנו מכנים אותו 'שירה', ובעזרתו יכול היה בשורה אחת ויחידה לקפל גם את המשמעות הנראטיבית ומשמעות האופי האנושי, ובה בעת למצוא את המילים ההולמות מתוך עשרים אלף המילים שעמדו לרשותו: למצוא את המילים שהכילו את כל רובדי האסוציאציות שנשא עמו.

מתוך "להציג את שקספיר" מאת פיטר ברוק

שליחותו של הממונה על משאבי אנוש

מחזה עם שירים מאת א.ב. יהושע עפ"י ספרו

הצגה מאושרת
ע"י סל תרבות ארצי

"ספרו של א.ב. יהושע, "שליחותו של הממונה על משאבי אנוש" הוא סיפור מסע מופלא, פאסיון מודרני של איש אחד המנסה להחזיר גופה למולדתה ובדרך גם לעשות תיקון לנפשו. זהו ספר מורכב הנע בין הריאליסטי לסימבולי, בין הדתי לאישי, וגם בין תרבויות שונות. הוא מתחיל בירושלים הריאליסטית, ירושלים של פיגועים ומאפיות ועיתונים מקומיים, ומסתיים בדיבורים על ירושלים אחרת, שהיא מעין סמל של אנושיות ואור ופיוס בין דתי". (*****) ידועות אחרונות (15.6.2017)

בימוי ודרמטורגיה איציק ויינגרטן
תפאורה פרידה שהם
תלבושות ארנה ברנט שמעוני
עיבודים ומוסיקה מקורית אלדד לידור
תנועה טליה בק
תאורה מאיר אלון
קורפטיציה ונגינה נדב רובינשטיין
עוזרת במאי מור אמסלם
משתתפים:
הממונה מיכה סלקטר
הישיש אוהד שחר
הקונסולית הלנה ירלובה
האישה אנסטסיה פיין
הנחש נדב אסולין
המפקח שמחה ברבירו
יוליה ליאור לב
האם לאה שלנגר

הילדה / מקהלה ענבל רז
נער / מקהלה רפאל עבאס
נער / מקהלה ערן לחמן
פתולוג / מקהלה מושיקו ששון
ראש המקהלה הראל ליסמן
מקהלה נהר קורן
מקהלה עמית סידי
מקהלה סוזאנה פפיאן
מנהלת ההצגה הלית זיו-הדס-פארי
מנהל הבמה יניר בן יאיר
תאורן יואב גינדי
סאונד נאור איז'אק
בקליינר אבי אזרייב
הלבשה אורית שוהם
אבזרים רעיה לידר
איפור כל המחלקה
בניית התפאורה גולדין תפאורות

שליחותו של הממונה על משאבי אנוש

הכל מתחיל בפיגוע. אישה בשנות הארבעים שלה, כלי שום מסמך מזהה, נפצעה אנושות בשוק הירקות בירושלים, נאבקה במשך יומיים על חייה, ואחרי מותה שכבה אלמונית במדור המתים בהמתנה לביור זרותה. בחיפוש נוסף בסל הקניות שלה התגלה תלוש משכורת קרוע של מאפייה גדולה בירושלים, ובו שם העובדת מכוסה בכתם דם; אבל העובדים והממונים במאפייה לא הרגישו בהיעדרה של שום עובדת. עיתונאי ירושלמי ("הנחש") תוקף את המאפייה על התנכרותה לעובדת שלה מתוך "חוסר אנושיות מזעזע". אבל הביור במאפייה מגלה שהעובדת - לא יהודייה, מהנדסת במקצועה, שעבדה במאפייה כפועלת ניקיון - פוטרה לפני חודש ורק בגלל התאהבותו של המפקח על משמרת הלילה המשכיה לקבל משכורת. מה שהיה אפשר תחילה לפטור בהסבר פשוט, הופך בהדרגה לפסיון רב עוצמה, שמצטרפת אליו שירת מקהלה. הישיש, בעל המפעל, מסרב להסתפק בהתנצלות קצרה על אשמה עמומה ונתקף רצון כפייתי לכפרה עמוקה והוא מטיל על גיבור המחזה, הלא הוא הממונה על משאבי אנוש, להחזיר בעצמו את גופת האישה אל כפר מולדתה ולפצות את בנה ואת אימה הזקנה. מן האטימות והאדישות הביורוקרטית יוצא מסע הכפרה עם ארון הקבורה חזרה אל כפר מולדתה הרחוק, תוך בדיקת האשמה, החרטה, הכפרה, האהבה ואפילו התשווקה. זהו סיפור פותח מחיצות, המהבהב בין הפסיכולוגיה האישית לבין האידאולוגיה הלאומית, בין האינטימי לבין המטפיזי.

מסע אל מעמקי הנפש

המחזה "שליחותו של הממונה על משאבי אנוש" מספר על אדם היוצא למסע עם ארון קבורה של אישה שמתה. מסע פיוסי מירושלים עד לכפר הולדתה בערבות רוסיה הרחוקה ומסע רוחני אל מעמקי נפשו. גבר ישראלי, בוגר צבא, בשנות הארבעים לחייו במציאות מרוסקת, כשהכל סביבו ובתוכו מכורק, התא המשפחתי שלו התפרק, יש פיגועי טרור בירוש-לים. הוא טס למדינה שהתפרקה למדינות שונות ושם, במקלט אטומי רחוק לשעבר, במעמקי האדמה, הוא עובר תהליך של הטהרות, מעין לידה מחדש. א.ב. יהושע, בשפה עמוקה ומורכבת, מספר על גבר שחוצה גבולות, אב שמנסה לתקן את הקשר שלו עם בתו. גבר שמחפש את זהותו. זהו מסע אל מעמקי התת-מודע. המדינה אינה מתעניינת ביוליה, עובדת הניקיון שנהרגה בפיגוע. אנחנו נשלטים ע"י ממסד בירוקרטי קר, עולם של ארונות, מגירות ומסמכים. תענוג היה לפצח את מחזהו של יהושע, להוציא מהארונות וממגירותיהם, כמו ממעמקי הנפש, עולם עשיר של דימויים, של מקומות ולבנות מסע. שני הילדים אוטמים את אוזניהם. הם לא יכולים לשמוע את עולמם של המבוגרים, פחדים ממנו. בסוף המסע, המפקח הקשוח הופך לאדם שנותן דרור לרגשותיו ומאפשר לעצמו להרגיש, לרחם ולהוביל את לעצמו להישיר מבט אל חייו, להביט לתוך נפשו ולהוביל את הסובבים אותו בעשייה משמעותית שמחזירה למפעל ולחברה האנושית את ההומניות הנשכחת.

איציק ויינגרטן – הבמאי

שליחותו של הממונה /

א.ב. יהושע

הרעיון לרומן "שליחותו של הממונה על משאבי אנוש" שהגדרתי אותו כפסיון בשלושה חלקים (עלה במוחי בימים הנוראים של האינתיפאדה השנייה. לאחר האכזבה הנוראה של כישלון שיחות השלום בקמפ דייויד ותחילת פיגועי ההתאבדות בכל רחבי הארץ נוצר מצב שחלק מהנפגעים היו אנוניים במשך תקופה ארוכה. זהו מצב שהולך ומתקבע בארצות רבות בגלל זרימה ונוכחות של אנשים חסרי זהות אזרחית מוגדרת, כגון, פליטים, עובדים זרים, תיירים, מבקשי מקלט ועוד. אנשים אלו נלכדים גם הם שלא בטובתם במערבולת הפיגועים, במיוחד באלו האכזריים במיוחד, פיגועי ההתאבדות שמלבד הכמות העצומה של הרוגים ופצועים דם הטרויסטים מתערבב בדם קורבנותיהם.

ב-2002 נהרגה בפיגוע באוניברסיטה של הר הצופים חברה יקרה מאד לאשתי המנוחה ולי, דפנה אגמון-שפרוך, אחת מהפעילות הנאמנות והמסורות ביותר של מחנה השלום. במידה מסוימת סוג הפציעה שלה דומה לפציעה של יוליה

ראגייב גיבורת "שליחותו של הממונה" רסיס זעיר חדר למוחה ויצר זיהום קטלני. מותה של נפש כה יקרה לנו עורר בי את הרצון לחבר מעין פסיון, בנוסח הפסיונים הדתיים של ימי הביניים, שבו הגיבורים אינם נקראים בשמות אישיים פרטיים אלא רק על פי הפונקציות שלהם במארג העלילתי: הממונה, הנחש, הישיש, הקצין, האישה, הנער, הקונסולית, המזכירה ועוד. כאשר במבנה הקלסי של הפסיון דמויות אלו מנהלות דיאלוגים עם מקהלות מתחלפות, בדומה למקהלות במחזות היוונים, שמאתגרות את הדמויות המרכזיות. את רוח הפסיון הזה אימצתי גם ברומן שלי ולכן כל הדמויות נעדרות שם פרטי זולת שמה של הגיבורה הראשית, האישה הנרצחת - יוליה ראגייב, שבתחילת הרומן נותרת אלמונית ימים רבים בחדר המתים, מבלי שמישהו יודע על קיומה ובוודאי לא חש חובה לזהותה. עד שלקראת סוף הרומן נחשפת משמעותה כצליינית נוכרייה שבאה להסתופף בקדושתה האוניברסאלית של ירושלים, שהיא גם לפי התפיסה היהודית מקור הבשורה באל אחד גם לאסלם ולנצרות. המנוע העיקרי של הרומן, שתורגם לשפות רבות ברחבי העולם וגם עובד לסרט שזכה לפרסים ולשבחים רבים, ועתה הוא מופיע כמחזה על במת התיאטרון, הוא בדינמיקה של סימון הגבולות בין האחריות הציבורית והמוסרית המוטלת על מוסדות המדינה באירוע כזה לבין האחריות והחובה המוסריים המוטלים על היחיד, אם זה יחיד ממש, או אם זה מוסד או מפעל פרטי כגון המאפייה, שבה למשל עבדה יוליה ראגייב כעובדת ניקיון חסרת זכויות. וזהו המהלך הנפשי והמוסרי שעובר u1490 גיבור הרומן, הממונה על משאבי אנוש. מניסיון להתנערות מכל אחריות למחדל האנונימיות של הנרצחת, וניסיונו להטיל את כל האחריות על הרשויות הציבוריות, הוא מבין בתהליך פנימי עמוק לא רק את אחריות המפעל שהוא מייצג, אלא גם את אחריותו האישית שלו כמגייס אוטומטי של עובדים במפעל מבלי לתת את דעתו לקלסטר פניהם ולאישיותם. זהו התהליך של המחזה, העמקה של מעורבות והזדהות עם האישה המתה שאותה הוא מוביל בארון מתים אל כפר הולדתה המרוחק עד להבנה עמוקה מה היתה משיכתה של האישה הזאת לירושלים, ולכן למה הוא צריך לקחת אחריות אישית ולהחזיר אותה לפי בקשת אימה הזקנה לעיר "ששייכת לכולם".

נקודות לדיון

מה תפקידה של המקהלה בצגה?

מדוע לדעתכם בוחר א.ב. יהושע לקרוא לדמויותיו ע"פ הייצוג שלהם?

מדוע לדעתכם מתעקש בעל המפעל להחזיר את גופתה ולדאוג למשפחתה של יוליה?

למי שקרא את הספר: במה שונה הספר מהעיבוד הבימתי שלו?

איך אתם הייתם מעבדים את הספר למחזה, מה הייתם מוסיפים?

מה הייתם מורידים?

" יצירת מופת בתיאטרון עשוי היטב" (הארץ 26.4.2017)

תרגום, עיבוד, בימוי **חנן שניר**
במה, תלבושות, מסיכות **פולינה אדמוב**
ניהול מוסיקלי **יוסי בן נון**
תנועה **מירי לזר**
תאורה **מאיר אלון**
עוזרת במאי **קארין סיגל**
ניהול הפקה **חיים פיליבה**
אולגה **ליא קניג-שטולפר**
מאשה **גילה אלמגור-אגמון**
אירינה **יבגנייה דודינה**
אנדריי **רמי ברוך**
נטשה **מאיה מעוז**
אנפיסה **דבורה קידר / מרים גבריאלי**
טוזנבאך **יגאל שדה / מורדי גרשון**
קוליגין **דב רייזר**

ורשינין **אלי גורנשטיין**
צ'יבוטיקין **עזרא דגן**
סוליוני **עודד לאופולד**
פרפונט **שלמה ושינסקי / יוסי קאנץ**
רודה **טל וייס**
פדוטיק **זיו קלייר / קובי זיסלין**
ניצבים:
כריסטיאן סבני
דוראל זוהר
נגנים:
קרן יער **צביקי מורן**
חצוצרה **שוקי וולפוס**
חצוצרה **דן ורון**
טובה **דודו בוך**
טרומבון **לואיזה סלומון**

שלוש אחיות ואח אחד

המחזה זכה למספר רב של פרשנויות, כיון שראו בו קומדיה וטרגדיה כאחד ועדות כואבת לכמיהה הנצחית לאהבה, ליופי, למשמעות; הוא נתפס גם ככתב אישום על משוגותיה של הבורגנות הזחוחה, האפטיית והנבובה. בגירסה העכשווית, שלוש האחיות ואחיהן כבר אינם כה צעירים. הם מתגוררים בעיירה פרובינציאלית וחולמים זה חמישים שנה להגיע למוסקבה, העיר הגדולה, גן העדן של ילדותם, ושם הם מקווים להתגשמות כל חלומותיהם ומאוויהם. כמו כל המחזות הגדולים של צ'כוב גם "שלוש אחיות" עוסק, בעיקרו של דבר, במשמעות הקיום. במהי מהות האושר? איך עלינו לחיות את חיינו? למה אנחנו סובלים? קומדיה עצובה על החמצה, על כמיהה, על בדידות, על אכזבה, על חלוף הזמן ועל אהבה לא ממומשת.

האירוניה שבתקווה

המחזה נכתב כשצ'כוב עצמו היה בגלות - ביאלטה, לשם נשלח ע"י רופאיו בשנתיים האחרונות של חייו בניסיון למנוע את ההדרדרות של מחלת השחפת, שבסופו של דבר הביאה למותו. במכתביו הוא מתייחס ליאלטה כאל בית כלא. הוא מתלונן על הקור, על החום, על הרוח האכזרית - הוא מתגעגע למוסקבה, וכמו בני משפחת פרוזורוב דוחה את הביקור בה משבוע לשבוע ומיום ליום, עד שהוא מסיים את כתיבת המחזה. הדמויות במחזה - בני המשפחה ואנשי הצבא כאחד - הם גולים של זמן ומקום. האחיות מתגעגעות לילדותן במוסקבה וחולמות על היום בו תחזורנה לחיות בה. טוזנבך מצפה לסערה הגדולה, שבעוד עשרים או שלושים שנה תטאטא מתוך החברה הרוסית את הבטלה והשעמום. ורשינין חוזה בדמיונו את החיים הנפלאים שיתקיימו בעוד מאתיים או שלוש מאות שנה. סוליוני חי בעבר, הוא מזדהה עם המשורר לרמונטוב, שמת חמישים שנה לפני כן. צ'יבוטיקין שואל את עצמו אם לא חדל בכלל להתקיים. הזמן היחיד שאינו נחשב בעיניהם הוא ההווה, הזמן בו הם חיים, מתי שהוא בעשור האחרון של המאה ה-19. הקושי של בני אדם לחיות בהווה, הוא לב לבו של המחזה, אשר נכתב בתחילתה של מאה חדשה, מלאת תקווה, כשגאתה האמונה בעתיד טוב יותר ובקידמה שיביא בכנפיו. הסערה שחזה טוזנבך אמנם פרצה, והעתיד המדהים שורשינין ראה בדמיונו, עמד לכאורה להתממש. אין פלא איפוא, שהבמאים והמבקרים הסוביטים ראו בצ'כוב את מבשר המהפיכה. אולם המחזה אינו אודות התקוות שמטפחים ורשינין, או אולגה, או כל דמות אחרת במחזה. צ'כוב מדבר על האירוניה שבעצם התקווה - על האופן בו החיים שמים את התקווה ללעג. תקוותה של אירינה להיגאל ע"י העבודה מתבדה כשהיא ממש מתנסה בחוויה זו. תקוותו של אנדריי לתהילה אקדמית מתנפצת ע"י אנדריי עצמו. תקוותן של האחיות להגיע למוסקבה מתמהמהת ומתעכבת עד שהיא נדחקת הצידה לתמיד. אפילו החשש של אנפיסה שתושלך לרחוב, הוא חשש שווא - היא מוצאת עצמה במגורים טובים יותר ובתנאים טובים יותר משהיו לה אי

פעם. הדמות היחידה שתקוותיה מתגשמות היא נטשה, אולי מפני שתקוותיה קטנוניות כל כך, קונקרטיים ויומיומיות. עוד תינוק, עוד חדר בבית כדי לשכן בו את התינוק, עוד נצחון קטן. אלה הם פני העתיד כפי שייראה באמת. לא איזה שהוא יופי שלא יתואר, אלא פרוטופופוב בסלון. אבל האירוניה של צ'כוב מרחיקה לכת עוד יותר. גם אילו התגשמו התקוות, זה בעצם לא היו משנה. לוא האחיות אמנם גרו במוסקבה, הן היו מפסיקות, כעבור זמן מה, להבחין בה וביתרונותיה. ואולי בלבן פנימה הן מבינות שאלה הם פני הדברים. אפילו אירינה, ששום דבר לכאורה אינו מעכב בעדה, שבעצם היתה יכולה לחזור למוסקבה, אינה קמה וחוזרת. ומה שעוד יותר אירוני מכך: אחד הדברים שהורס את הסיכוי של הדמויות לאושר, הוא התקווה להשיג אותו. כל אחת מן הדמויות חיה בתוך העתיד המדומה שלה, כשהיא שרויה בגלות לא רק ממוסקבה, אלא גם מן ההווה שלה. טוזנבך, במערכה האחרונה, מוצא את הדרך בחזרה אל ההווה, לרגע, כשבפעם הראשונה בחייו הוא מבחין ביופיו של העולם שמסביבו, אבל אז הוא כבר בדרכו להיחרג. האירוניה הסופית במחזה היא ההבנה שאיננו יכולים לחיות ללא התקוות המנתקות אותנו מעצם החיים. אנחנו מורעלים וניזונים כאחד ע"י עצם התקווה. וכשכל התקוות מתבדות - כפי שמתבדות תקוותיהן של האחיות בסוף המחזה - אז אנחנו מגייסים כל שיויר של אומץ שנותר לנו, על מנת להתייצב בפני שארית חיינו - ואנחנו מתחילים, מחדש, לספר את הסיפור המנחם; אלא שהפעם הוא לא אודות עצמנו אלא אודות אנשים אחרים, שחיים במקומות אחרים עפ"י חוקים אחרים, הרחק מן הסערות

נקודות לדיון

- מה דעתכם על בחירתו של חנן שניר בצוות שחקנים מבוגר? כיצד הייתם מגדירים את ההצגה? קומדיה, טרגדיה?
- מה לדעתכם מייצגת העיירה שבה האחים חיים? מהי מערכת הדימויים של ההצגה וכיצד היא משרתת את המסר?
- מדוע לדעתכם לא מגיעה המשפחה למוסקבה?

"הצגה שבה המשחק עושה את החוויה, מרים זוהר, יחד עם אודיה קורן ושרה פון שוורצה, מעניקות את המשקל המיוחד של אישיותן, ומצליחות לספר לנו משהו חשוב על עצמנו..."
(הבמה, 4/6/2017)

"מחזה שנון, שהוא כמעט קומדיה מושלמת לשלוש שחקניות טובות... חוקר ברגישות את הסוגיות הקשורות ביחסי יהודים וגרמנים, ניצולים ובני הדור השני, אמהות ובנותיהן... הופעה מעולה של מרים זוהר, שקטה ומטלטלת של אודיה קורן ושרה פון שוורצה... שלוש השחקניות נדרשו להניח בצד את הרקע האישי והמטען של כל אחת מהן על מנת לצלול אל הדמויות שהן מגלמות, ובהדרגתו הרגישה של רועי הורוביץ, הן עושות זאת בהצלחה גדולה"
(ג'רוזלם פוסט, 10/6/2017)

עיבוד ונוסח עברי: נאוה סמל | בימוי: רועי הורוביץ
תפאורה: אלכסנדרה נרדי | תלבושות: לירון מינקין
מוסיקה: שמואל גניפלד | תאורה: רוני כהן | ע. במאי: מריסה ברויטמן

משתתפות:
קלרה רייך מרים זוהר | הילדה רייך אודיה קורן | היידי רוקל שרה פון-שוורצה

מהם אישורי חיים?

כשמם כן הם - אישור חיים המעיד כי אדם פלוני עודנו חי. במדינת ישראל, נוטריון הוא החותם ומאמת בחתימתו כי האדם הנמצא לפניו הוא אכן מי שהוא טוען שהוא ובסמכותו לאמת את אישור החיים.

באילו מקרים יש להמציא אישורי חיים?

בכל מקרה בו נידרש להוכיח כי אדם מסוים עודנו חי יתכן ונתבקש להנפיק אישור חיים. המוסד לביטוח לאומי, למשל, מבקש ממקבלי קצבאות זקנה או שארים לספק אישורי חיים אחת לתקופה, על מנת לוודא כי המוטב עדיין בחיים. חברות ביטוח רבות מבקשות גם ממקבלי קצבאות אישור חיים. ניצולי שואה אשר מקבלים "רנטה" מממשלת גרמניה נדרשים לספק אישורי חיים אחת לשנה, בכדי להמשיך ולקבל את הקיצבה לה הם זכאים.

מדי שנה נפגשות בחדר אחד במשרדי הקונסוליה הגרמנית, שלוש נשים: קלרה רייך - ששרדה את השואה, בתה הילדה והיידי רומל - הפקידה המטפלת בהן. תמיד אותו סיפור: קלרה נדרשת לספק "אישור חיים", על מנת להמשיך ולקבל את קיצבת השילומים שהיא זכאית לה מממשלת גרמניה. ההליך הבירוקרטי הקבוע מייצר שורה של מפגשים רוויים בכאב ובהומור חד: קלרה הציניקנית והקשוחה בזה לכללים, היידי נאחזת בהם ומבקשת למלא את תפקידה על הצד הטוב ביותר, ואילו הילדה הרגישה והשברירית, מנסה לגשר בין השתיים וסופגת מטחי עלבונות וארס. "רשיון לחיים" הוא מחזה חדש, פרי עטו של המחזאי היהודי-אוסטרי עטור הפרסים רון אלישע. דרמה נוגעת ללב ושנונה, על אודות המפגש הטעון שבין יהודים וגרמנים, בין בני הדור הראשון והשני, בין אימהות לבנותיהן... התבוננות אנושית נבונה בכוחו של הזיכרון ובנחמה שבשכחה.

"יש לי רשיון לחיים. בתוקף לשנה. ואם רשום שאני חיה, אז אני חיה. מה שאומר שהם צריכים לשלם, עד הסנט האחרון. אני ארוקן כל כיס גרמני, כדי שהם לא ישכחו, אני לא אתן להם לחיות עד שאני אמות" (תמונה 4).

"...נהדר, ביצועים סוחפים ושירה מצויינת של כולם... ביצוע אמין ומלא קסם של עוז זהבי הכריזמטי, אליאנה תדהר והשירים היפים שמשתלבים היטב בעלילה. הפקה בידורית-נוסטלגית מלוטשת, שעושה כבוד לשירים הנפלאים של חברת לול." (ידיעות אחרונות 30.6.2017)

בימוי **דדי ברוך**
ניהול מוסיקלי ועיבודים **טל בלכרוביץ'**
כוראוגרפיה **עוז מורג**
יצירה ובימוי וידאו ארט **יאב כהן**
תפאורה **דנה צרפתי**
תלבושות **אורן דר**
תאורה **רוני כהן**
במאית מישנה **אנה מינייב**
הדרכה קולית **ריקי בוגטין**
יעוץ מוסיקלי **גיא מזיג**
עיצוב סאונד **ניראל שרון**
קורפטיציה ונגינה **ארנון זיו**
מפיק בפועל **חיים סלע**
יחסי ציבור **רון גרנות**
קריין רדיו **ניראל שרון**
ע. תפאורנית **רתם בלום**
דאנס קפטן **אלונה טננבאום**
משתתפים:
עקיבא **עוז זהבי**
רחל **אליאנה תדהר**
אסי **דוד שאול**
מאיר **איתמר זהר**
רונה **דר רוזנבאום**
שולה **עידית טפרסון**
אהוד **אבי טרמין**

הלהקה:
אדיר כובליל
ליאור בלאוס
נתנאל בסיל
אלונה טננבאום
כפיר לוי
רביב מדר
רוני מרחבי
בן נפתלי
אורי סברי
אלה רוזנצווייג
רוני שיינדורף
נגנים:
קלידים וניצוח **טל בלכרוביץ'**
גיטרות **ארנון זיו**
גיטרות **שי לייבוביץ'**
גיטרה בס **שלומי מנצור**
תופים **גילי לייבוביץ'**
תכנות קלידים: **איתמר גרוס**
נגני מיתרים בהקלטות:
כינור 1: **חן שנהר**
כינור 2: **קרן טננבאום**
ויולה: **נועם חיימוביץ'**
צ'לו: **הילה אפשטיין**
אקורדיון: **טל בלכרוביץ'**

תל אביב. סוף שנות השישים ותחילת השבעים. על רקע סיפור אהבה דרמטי בין רחל לעקיבא, אנחנו חוזרים לאחת התקופות הסוערות, היצירתיות והמשמעותיות ביותר בישראל. הימים הטעונים ההם מתעוררים לחיים בעזרת שירים שנוצרו במדינה הצעירה והמתהווה של אז, מוסיקה שהפכה לפס קול חיינו – **"אני ואתה נשנה את העולם", "צא מזה", "אל תוותר עלי", "מה שיותר כחול יותר עמוק", "אחכה לך", "מה איתי", "היא תבוא", "הגר", "כשאת בוכה את לא יפה"** ועוד...

בין שתי המלחמות

את יצירת המחזה התחלתי לפני יותר מארבע שנים כשכתבתי לעצמי תזה שנפתחה במילים: "בין שתי המלחמות, ששת הימים ויום כיפור, עוברת מדינת ישראל ואיתה הציונות שבר שאת התחוללותו ורסיסיו עדיין לא הצלחנו להפנים ולהפוך ללידה מחודשת עד היום. מתוך תהליכי השינוי והשבירה של אותה תקופה, צומחות, מחד, תרבות מפותחת של ספרות, מחזאות ומוסיקה. ומאידך מתחילה להיווצר לה מפלצת של מצוא'יזם גאוותני ויהיר. כל זה, כשבאותו זמן, ברקע, בעולם המערבי, מתחוללת מהפכת החופש, המין והמוסיקה של שנות השישים, שמגיעה אלינו כניחוחות רחוקים של תקווה והבטחה, בתוך מדינה שמרנית ומתבצרת. אולי יותר מהכול, מוסיקת הרוק הישראלית, המתפתחת בשנים אלו ובייחוד השילוב החד-פעמי בין הלחנים של שלום חנוך לקולו ואישיותו של אריק איינשטיין, משמשים מעין נימים דקים של חיבור, כמיהה ותהייה בין המתרחש כאן, לבין התמורות המתרחשות בעולם המערבי. המחזה מנסה להתחקות אחר ראשיתו של התהליך, בו הציונות מתחילה לאבד את כוח הבערה הרוחני שלה ואת תנופתה הפנימית-מוסרית, מבלי יכולת למצוא חומר חליפי שיכול להזרים אנרגיות מחודשות של צמיחה לתוך הריק

שנוצר..." וכשסיימתי לכתוב את התזה, העברתי אותה למחלקת עיבוד, אי שם ברחם היצירה. זה לקח שנתיים. שאחריהן, הנחתי זה לצד זה את כל השירים שיצרו אריק איינשטיין, שלום חנוך וחבריהם בין 67 ל 73. ובחרתי את אלה שמצאו את החן בעיני. ושוב הנחתי אותם זה לצד זה ופתאום צמחו להן דמויות והשירים כמו נפלו אל מקומם הטבעי ויצרו עלילה. **שלומי מושקוביץ' – המחזאי**

נקודות לדין לפני צפייה

מה היו הרקע והגורמים לפריצת מלחמת ששת הימים? ומלחמת יום הכיפורים?
מה היו תוצאות המלחמה וההשפעות שלהם?
מי היו לוי אשכול, גולדה מאיר, משה דיין, יצחק רבין?
מה היו תפקידיהם והשפעותיהם על התקופה?

נקודות לדין בתום צפייה

האם המחזה נוקט עמדה מוסרית כלפי המציאות של ישראל בשנים 1967-1973?
תאר את היחס שלך למקום של הוידאו ארט בהצגה, האם הוא ממלא תפקיד של שחקן נוסף?
מה תרומתו לאור העובדה שהתפאורה מינימליסטית?
מוסיקה ומחאה – האם ניתן לאפיין את שירי התקופה כשירי מחאה?

דור ה-Y

תמר אלמוג, עוז אלמוג

דור ה-Y הישראלי נולד בשנות השמונים והתשעים של המאה העשרים. אלה צעירים חילונים שגדלו ועוצבו בתקופה של צמיחה כלכלית מואצת, בזמן שהחברה הישראלית נעשתה יזמית, צרכנית, תקשורתית, אינדיווידואלית וגלובלית יותר. זהו דור מתירני, שיוויוני, מלא הומור, מפרגן, פתוח וזורם. הוא מאחר להתבגר, חי בלהקות-אורבניות, מהסס להתחייב ולקחת אחריות, ממוקד בעצמו ומנהל את חייו כאילו אין מחר. הם ילידים דיגיטליים שגודלו כנסיכים ונסיכות, עטופים בחום ואהבה ומרופדים במחמאות. הבטיחו להם שאם רק ירצו יוכלו לעוף על החלום שלהם.

ה-Y ניקים לא ממהרים לפרוש כנפיים משום שהעולם סביבם נעשה נצלני, ציני וחסר יציבות ובשל חששם להתמסד. הם נוהרים לאוניברסיטאות ולמכללות כדי לקנות תואר ששוויו בשוק העבודה הולך ופוחת ומשקעו האינטלקטואלי מתדלדל. דור ה-Y שונה כמעט בכל מאפיין מדורות שקדמו לו: הם עובדים אחרת, לומדים אחרת, צורכים תקשורת וחדשות אחרת, מבליים אחרת ומגדלים את ילדיהם אחרת. השפעתם על החברה הישראלית הולכת וגדלה, מערערת את המובן מאליו ומחייבת חשיבה מחוץ לקופסה.

מתוך: תמר אלמוג ועוז אלמוג. דור ה-Y כאילו אין מחר. מוזן, 2016.

חנוך לוין (1943 - 1999)

לוין נולד ב-18 בדצמבר 1943, בשכונה תל אביבית דרומית, להורים שעלו מפולין חמש שנים לפני כן. אין ספק כי מלחמת העצמאות השפיעה עליו, וההפצצה המצרית על התחנה המרכזית בתל אביב, כלומר על שכונתו נוה שאנן, שימשה השראה לפחות לאחד משירי המחזה "מלכת אמבטיה". בין השנים 1949 - 1957, למד לוין בביה"ס הדתי "יעבץ" בשכונת מגוריו. חצר בית הספר היתה הטרואגית מבחינה אתנית, ואלימה. אביו, ישראל לוין, שאיבד את כל בני משפחתו בשואה, ניהל חנות קטנה אשר תכולתה

השתנתה מדי פעם, אך זו התנוודדה בין כשלוש לכישלון... כשהיה בן 12 וחצי, התייתם לוין מאביו שמת מהתקף לב, ככל הנראה לעיני בנו. אחרי בית הספר היסודי למד בבית הספר התיכון ע"ש צייטלין. המעבר של יתום מדרום תל אביב, מבית ספר דתי הממוקם בליבה של שכונת עוני, לבית ספר שתלמידיו הם בניה של הבורגנות הדתית התל אביבית ממרכז העיר וצפונה, היה חוויה מרה. במקביל, החליט האח דוד לצאת ללימודים באנגליה. חנוך ואמו נשארו לבדם. מקץ שנת לימודים ב"צייטלין", הפסיקה האם את לימודיו של חנוך, מצאה לו עבודה כנער שליח ובמקביל רשמה אותו ללימודי ערב בתיכון לנערים עובדים, עירוני א', ערב, שם למדו בין השעות 17:00 ל-22:00. מי שירצה לקרוא את הדרמה הלווינית דרך הביורגריה שלו, יצטרך לעשות זאת תוך דיון בהשפלה הגדולה מכל מה שידע בנעוריו: זרותו של העני, היתום, הדתי, בתל אביב ה"זוהרת", ה"חילונית", ה"נוצצת", מרכז החיים הטובים של ישראל. את דרכו כמחזאי החל לוין בכתיבת סאטירות פוליטיות שבמרכזן ביקורת על שכרון הנצחון לאחר מלחמת ששת הימים ותחזית קשה לתוצאותיו המרות של הכיבוש. הציבור הרחב התוודע ללוין עם הסערה שהתעוררה סביב "מלכת אמבטיה" שהועלתה בקאמרי ב-1970 והורדה מהבמה לאחר 19 הופעות. את דרכו כבמאי החל בהצגה "יעקובי ולידנטל", שעלתה בקאמרי ב-1972. מתוך 56 המחזות שכתב הועלו בחייו 33 מחזות, רובם בבימויו. בשנת חייו האחרונה דאג להוציא לאור את כל יצירותיו, שלימים זכו להתיחסות ביקורתית ענפה. המכון למחזאות ישראלית ע"ש חנוך לוין, שהוקם ביוזמת נעם סמל בשנת 2000 (שנה לאחר מותו של לוין) דאג לתרגום מחזותיו מתוך מגמה להפיצם בחו"ל. עד כה הועלו ברחבי העולם 26 ממחזותיו.

"הצגה רעננה ומרתקת. גרסה חדשה ומענגת של הבמאי אילן רונן, ששומר בדיוקנות על הפשטות, החן, ההומור והרגש של חנוך לוין... זה ההישג הבימתי החשוב ביותר של **אודי רוטשילד**, ההנאה מהמעברים המהירים שהוא מבצע בין הזוויות והפינות של התפקיד יוצרת אמפטיה... **ענת וקסמן** בתפקיד האם, זקופה, דקה, וחדה כתער מצליחה לעורר את האמפטיה שנדמה כאילו לוין שלל ממנה, **דנה מיינרט** מצוינת כטרודה, האהובה שמחכה ומוכנה ונאמנה לרוח ולהבל של קרום, **כנרת לימוני** האלמנה העליזה המושלמת לפני שראתה את החתן... צמד מושלם הם **ירדן ברכה** כצוויצי הסקסית, ברתולדו האיטלקי שגיא מסיקה מפיח בו לטיניות על כל המשתמע והנוגע שבה... הטקסט והדמויות נגישים להבנה, ולהזדהות...לא להחמיץ!" (הבמה 9.7.2017)

טרודה **דנה מיינרט**
דופה **כנרת לימוני**
תכטיץ **ערן מור**
שקיטא **דייזי בילנקה**
פליציה **שרה פון שוורצה**
דולצ'ה **ערן שראל**
צוויצי **ירדן ברכה**
ברתולדו **גיא מסיקה**
ד"ר שיבויגן (וידאו) **אלי גורנשטיין**
סניטר / צלם / קברן **ישי בן משה**
חתן / ספר **הראל ליסמן** / **מיכאל שומרון**
אחות / כלה / אורחת / מפיקת טלוויזיה /
מוכרת **רוני גורנשטיין**

בימוי **אילן רונן**
תפאורה **ניב מנור**
תלבושות **אולה שבצוב**
תנועה ועריכת מוסיקה **מירי לזר**
וידאו ארט **אמיר טל**
תאורה **זיו וולושין**
עוזרת במאי **כנען אליאל**
אליני **רושה גזית**
המשתתפים:
קרום **אודי רוטשילד**
האם **ענת וקסמן**
תוגתי **אלון דהן**

קרום", אחד ממחזותיו היפים והמצוטטים ביותר של חנוך לוין הועלה לראשונה בבימויו של המחזאי. יוצרי ההצגה הנוכחית בחרו להעביר את השכונה לישראל של 2017 שגיבוריה מייצגים היטב את דור ה-Y: אופנתיים, עדכניים, מתנהלים מעל מסכים, חיים ברשתות החברתיות ובתוכניות הריאליטי, מתקשים להיפרד מהורים. קרום, צעיר תל אביבי החוזר ארצה לשכונת ילדותו לאחר שניסה את מזלו ללא הצלחה בחו"ל, מגלה כי טרודה חברתו לשעבר יוצאת עם גבר אחר. חברו הטוב תוגתי סובל מהתמכרות להתעמלות ולבריאות. הוא מתחתן עם דופה, שמתאהבת ברתולדו, המאהב האיטלקי של חברתה הטובה צוויצי, שהפכה לדוגמנית מצליחה בארץ ובחו"ל. פליציה ודולצ'ה, השכנים המבוגרים, חוגגים את החיים מחתונה לחתונה לברית מילה וללוויה. אמו של קרום מתחננת לנכד, אבל קרום חולם לברוח עם צוויצי ללוס אנג'לס. "קרום" הועלה לראשונה בתיאטרון העירוני חיפה בבימויו של חנוך לוין ב-29.12.75 בתיאטרון הקאמרי עלה "קרום" ב-17.2.2000 בבימויו של מיכאל גורביץ'. "קרום" הוא אחד ממחזותיו של לוין המוצגים ביותר ברחבי העולם: פולין, צרפת, צ'כיה, בולגריה, רומניה, ספרד, מרוקו, ברזיל. בשנה הבאה יעלה גם ברוסיה.

ההצגה מאושרת ע"י סל תרבות ארצי

"דרמה המשפחתית-פסיכולוגית צובטת את הלב ומאירה תופעות מטרידות, שלא מדברים עליהן במשפחות הכי טובות". **מוני מושונוב מקסים וסנדרה שדה נפלאה.** (מגאפון 29.12.2016)

"החדר האחורי, היא במידה רבה אחת העבודות היותר מעניינות של המחזאית והבמאית **עדנה מזי"א**... מבעד לעלילה דרמטית, נוגעת ללב ואפקטיבית, מצליחה מזי"א גם לגעת בכמה מרובי עומק ולהגיד משהו חכם על העולם שסביבנו ועל התקופה שאנו חיים בה." (עכבר העיר, 29.12.2016)

כתיבת סטנד-אפ בשיתוף עם **תום יער**
תפאורה ותלבושות **אורנה סמורגונסקי**
תאורה **זיו וולושין**
מוסיקה **ערן צור**
עוזרת במאית: **איריס קרדי**
משתתפים:
מוטה **מוני מושונוב**
מרים **סנדרה שדה**
סאם **דודו ניב**
דפי **הילה פלדמן**
אלי **ידידיה ויטל**

סטנדאפיסט צעיר, שניתק את הקשר עם משפחתו, משתמש בה כחומר גלם להופעותיו. דרך ההומור מאפשרת לו לברוח מתמונות העבר שרדפו את חייו, מאביו הנרפה, אמו האקסצנטרית, חסרת הגבולות, ומדודו העריץ והנערץ, כמו גם מהלהט המשיחי בו שלושתם מתייחסים לקדושת המשפחה. שובה ארצה של בת דודתו, מעמת אותו עם הוריו ודודו, וכך נחשף בהדרגה התא המשפחתי על פוטנציאל הגיהנום הטמון בו. המחזה עוסק בפער בין הדימוי שיש למשפחה במחזה על עצמה, לבין המציאות האובייקטיבית - פער קומי וטראגי גם יחד - אבל הנושא העיקרי של ההצגה הוא המנגנון המשוכלל והמתעתע של ההכחשה.

ככה זה בחיים

התוכנה הכי עצובה שהיתה לי בחיים כשקלטתי שההורים שלי הם אנשים, בני אדם. אנשים עצובים. ברגע שהבנתי את זה התבגרתי בעשר שנים. "חלק מהדברים שאני מדברת עליהם על הבמה כל כך מטלטל, שזה גורם לי לצחוק - כי זה נורא מכדי לעכל את זה בכל צורה אחרת... אני מסתכלת על הדברים הכי עצובים בחיים וצוחקת על כמה שהם זועתיים, כי הם מצחיקים למות וזה הדבר היחיד שאנחנו יכולים לעשות עם הרגעים הכואבים האלה. גם אבא שלי ככה. הוא תמיד צחק על דברים שבשביל אנשים אחרים היו קודרים מכדי לצחוק עליהם..." " בגלל שאבא שלי ואני נכוונו כל כך הרבה פעמים אנחנו משתמשים בצחוקים והומור שחור כדי להרחיק מאיתנו את הכאב הפוטנציאלי." "הסטנד-אפ עוזר לך להצמיח עור עבה וזה שימושי מאד. כל כך הרבה שעות עם כל הזרקורים עליך,

כשהצופים אורבים לכל הבעה שלך, קשובים לכל גוון של הקול שלך, נתפסים בכל מילה, מחכים שתרגש אותם... החווייה הזאת, כשאתה עובר אותה שוב ושוב, מחזקת אותך. אבל אסור בשום אופן שיבחינו בפחדים שלך, כי אז הם לא יוכלו לצחוק. הם לא רוצים לדאוג לך, או לרחם עליך, הם באו לצחוק, ליהנות, לבלות."

"ההורים של כולנו דפקו אותנו בצורה כזו או אחרת. ככה זה בחיים. אמהות הן בני אדם - לא מלאכי שמיים. רק בגלל שהם דחפו אותך החוצה מתוך הגוף שלהן לא אומר שיש להן כל התשובות (או חלק מהן). מה שאני רוצה להגיד זה שגם אמהות הן בני אדם, וקרוב לוודאי שעם הרבה מאד פגמים... גם הן בסך הכל מוצרים של הילדות הדפוקה שלהן... ככה זה, החיים מלאים כאב ואכזבות. אני עשיתי קריירה שלמה מלדבר על זה ולחיות את זה מחדש באופן מגוחך, ככה שכל אחד יכול לצחוק ולבכות יחד אתי..."

מתוך הנוסח המקורי של ספרה של איימי שומר "הבחורה עם הקעקוע על הגב התחתון" **הוצאת "גלרי בוקס" 2016**

נושאים לדיון

כיצד יש לנהוג במקרים כאלה?

מהן הסיבות לכעס הגדול של אלי?

מה הוא תפקידה של דפי בהצגה וכיצד היא תורמת להתקדמות העלילה?

סדנאות

משחק / ריקוד / סיור מאחורי הקלעים / יום תיאטרון

אילנה באואר - סדנת חפצים, תלבושות ומסכות

הסדנא מיועדת לכל הגילאים ולכל אותם ילדים ומבוגרים שחולמים להיות שחקנים ליום אחד. בסדנא אגלה באילו אמצעים אנחנו השחקנים בונים את הדמות שלנו להצגה ובמה אנחנו נעזרים. בסדנא: נתנסה במספר תרגילי חימום לגוף, לקול ולנפש, נלמד איך דמות משתנה באופייה על ידי שימוש נכון בגוף שלנו, נשתמש בקול ונגלה איך עוצמת קול, סגנון דיבור וגוון קולי בונים דמויות מצחיקות ומעניינות יותר ונבין איך חפץ יכול לבנות דמות ובעזרת מסכות, חפצים וכובעים מעניינים ממחטן האביזרים והתלבושות נתנסה ביצירת דמות מצחיקה ומעניינת. אילנה באואר - בוגרת ביה"ס לאומנויות הבמה "בית צבי", שחקנית תיאטרון "הקאמרי" ובעלת תואר בחינוך והוראת תיאטרון.

עלות הסדנא 1,200 ₪ לקבוצה של עד 35 משתתפים

ערן מור - משחקי תיאטרון ואימפרוביזציה

סדנא אקטיבית ומיוחדת בסגנון תכנית הטלוויזיה "של מי השורה הזאת?". סדנא המשלבת משחקי תיאטרון ואימפרוביזציה מהנים ומאתגרים לצד לימוד והבנת מהו משחק בכלל: מהו give and take, מהו פרטנר ומה נדרש משחקן על הבמה. במהלך הסדנא ייקחו חלק המשתתפים במשחקים כגון: מעגל אנרגיה, בניית מכונת אנושיות, תחרות תפיסת פוקוס, אלתור עם אביזרים, חיקוי קול ותנועה ומשחק בסצנות מאולתרות. לאחר כל משחק ננתח לעומק את מהלך המשחק, הערכת חלקו של המשתתף עצמו וכמובן טיפים לשיפור יכולות אימפרוביזציה בעתיד. ערן מור בוגר בית הספר הגבוה לאומנויות הבמה בית צבי 2007, בקאמרי הופיע ב"הגיל הנכון אהבה" ב"המלט", "אמדיאוס" "מקבת" "איש קטן מה עכשיו" הכיתה שלנו.

עלות הסדנא 1,200 ₪ לקבוצה של עד 35 משתתפים

רותם כרמלי - יום תיאטרון

הקסם בתיאטרון קורה לא רק על הבמה, מאחורי הקלעים נמצא עולם ומלואו ועכשיו אתם יכולים לחוות אותו! קחו לכם יום תיאטרון. היום מורכב משני חלקים: בחלק הראשון - השחקנית רותם כרמלי תיקח אתכם אל מאחורי הקלעים של התיאטרון. במהלך הסיור תבקרו במחלקות השונות, תשמעו על לידת התיאטרון ועל הדרך שעשה עד למשכן הנוכחי ותצפו במונולוגים שונים מהרפרטואר הישראלי והעולמי. בחלק השני תוכלו להשתתף בסדנה חווייתית של משחקי תיאטרון, אלמנטים בעבודה על דמות ואימפרוביזציה.**

** ניתן להזמין כל אחד מהחלקים בנפרד.

רותם כרמלי למדה ב - Stella Adler Academy of Acting and Theater בלוס אנג'לס. תפקידיה בתקופת הלימודים: הלנה ב"הדוד וניה" פופכה ב"הדב" ומג ב"פשעי הלב". מעבירה סדנאות וסיורים בקאמרי משנת 2011 בעברית ובאנגלית.

עלות הסדנא 1,500 ₪ לקבוצה של עד 35 משתתפים

סיור חווייתי מאחורי הקלעים

בואו לחוות את הקסם של מאחורי הקלעים של תיאטרון הקאמרי. בסיור תשמעו על ימיו הראשונים של התיאטרון ועל הדרך שעשה עד למשכנו הנוכחי. תבקרו באולמות השונות בין היתר במחלקת אביזרים, פאות, תלבושות והארכיון ותראו את התיאטרון מתעורר לחיים.

- עלות סיור עבור קבוצה של עד 35 משתתפים היא 550 ש"ח
- משך הסיור כשעה ורבע.
- הסיורים והסדנאות בתיאום מראש
- הסדנאות כשעה וחצי ומתקיימות בתיאטרון הקאמרי.

דויד בילנקה - "הנהר מתחת למילים"

סדנה לימודית ומעשית בעקבות שיטתו של סנפורד מייזנר, המורה האגדי למשחק. באמצעות סדרת תרגילים פשוטים וחווייתיים יתאמנו ויתרגלו המשתתפים את 'שרירי המשחק' והאימפולסים שלהם, יבינו מהי אנרגיה משחקית, את חשיבותה וכיצד יוצרים אותה בעבודה עם פרטנר, יתנסו בתרגילי רפטיציה והתנהגות, יבינו מהו משחק "מרגע לרגע" וילמדו מהי גישתו של מייזנר לניתוח סצנה. דויד בילנקה הוא בוגר "סמינר הקיבוצים" (2004) ושחקן הקאמרי. בין ההצגות בהן השתתף: "כנר על הגג", "ינטל", "גטו", "כולם היו בניי", "פרוסט/ניקסון", "ריצ'רד השלישי", "הכיתה שלנו", "חשמלית ושמה תשוקה", "אח יקר", "אישה בורחת מבשורה".

עלות הסדנא 1,200 ₪ לקבוצה של עד 35 משתתפים

עדי ארד - סדנת תרגילי משחק

הסדנה בהנחיית השחקנית והזמרת עדי ארד תתמקד בתרגילים שונים מעולם התיאטרון, המותאמים לכל קבוצה באופן נפרד עם דגש על הפקה קולית, עבודה גופנית, ביטחון, זרימה ושחרור מביקורת עצמית. איך משחקי תיאטרון יכולים לתרום לנו לשיפור התקשורת ביחסים בין אנשים ולביטחון העצמי, תרגילי חימום ומעגל אנרגיה, תרגילי ומשחקי תיאטרון קבוצתיים ואישיים. השחקנית והזמרת עדי ארד (בוגרת בית צבי 2001) שחקנית תיאטרון הקאמרי "גטו", "הם יורים גם בסוסים", "שיגעון באופרה", "תעלת באלומליך", "נשוי במנוסה" "אנה פרנק", מדיטק, טלוויזיה ועוד, בעלת ניסיון רב בהצגות, מחזות זמר ושירה.

עלות הסדנא 1,200 ₪ לקבוצה של עד 35 משתתפים

עזרא דגן - תאטרון מדבר ותיאטרון שותק

סדנא מעשית לכל הגילאים, "משחק מסוגן", טכניקות פנטומימה וטכניקה מעורבת. יסודות התיאטרון והמשחק בדרך דינאמית חווייתית. עזרא דגן שחקן התיאטרון הקאמרי של ת"א - שחקן פנטומימה טלוויזיה וקולנוע, במאי ומרצה. לימד בעבר בביה"ס לשחקנים של התיאטרון הקאמרי, למד משחק בבי"ס לאומנויות רננים ובסטודיו למשחק של נולה צ'ילטון. למד פנטומימה אצל קלוד קיפניס - תלמידו של מרסל מארסו ואצל יורם בוקר, תלמידו של ז'אק לקוק. זוכה "אות המופת החברתי" - 2010 ו"פרס משואה לחינוך" ב- 2013

עלות הסדנא 1,200 ₪ לקבוצה של עד 35 משתתפים

רמי ברוך - לשחק חנוך לוין

סדנא שבה התלמידים יעבדו על ניתוח והבנת הטקסט הלויני. גישה לניתוח דמות לוינית ויישומה על הבמה באמצעות מונולוגים ודיאלוגים מתוך מחזותיו של חנוך לוין. יש להגיע לסדנה עם מונולוג ודיאלוג של חנוך לוין שנבחרו על ידי התלמידים. רמי ברוך בוגר אוניברסיטת תל אביב, שחקן תיאטרון הקאמרי, שיחק בין היתר במחזותיו של חנוך לוין: יעקבי וליידנטל, קרום, הרטיטי את ליבי, שיץ.

עלות הסדנא 1,200 ₪ לקבוצה של עד 35 משתתפים

שירן לגזיאל - לרקוד מחזות זמר

סדנה דינמית ויחידה מסוגה של תנועה, קצב וכיף מתוך מחזות הזמר של התיאטרון הקאמרי. טעימה מעולם מחזות הזמר המקצועי ביותר. את הסדנה תעביר הדאנס קפטן של ההפקה "שיער" בה תוכלו לבחור את הריקוד מ"קברט", "שיער" "סיפור הפרברים" "קזבלן". שירן לגזיאל בוגרת "בית צבי". שחקנית הקאמרי ("שיער", "קזבלן") ורקדנית. יד ימינם של גדולי הכוריאוגרפים הגדולים בתחום. הופיעה בטלוויזיה ועל במות ענק בארץ ובעולם.

הסדנה תחל בחימום גופני ותעסוק בלימוד קומביניציה תנועתית מתוך המחזמר הנבחר.

עלות הסדנא 1,500 ₪ לקבוצה של עד 35 משתתפים

הצגות חדשות

פתאום דפיקה בדלת

איש מחלטי לכתוב סיפור על המצב. לא על המצב המדיני וגם לא על המצב החברתי. הוא מחליט לכתוב סיפור על המצב האנושי. המצב האנושי כפי שהוא חווה אותו ברגע זה. אבל שום סיפור לא בא. כי המצב האנושי כפי שהוא חווה אותו ברגע זה כנראה לא שווה סיפור. הוא כבר מתכון לווטר, כשלפתע.

המחזה "פתאום דפיקה בדלת" מבוסס על סיפורים קצרים מתוך ספרו רבי המכר של **אתגר קרת**, בעיבוד ביתי המשלב בויטואניזם תיאטרון, בובנאות וקולנוע, בסגנון ה-Puppet Cinema של צבי סהר.

בימוי צבי סהר

משותפים: שמחה ברקוביץ, יובל סגל, אסף סולמון, נטע פלמניק, איילת זחל, רני חליפה, גורי פז, איליה קרייז

סוס אחד נכנס לבר

"סוס אחד נכנס לבר" של **דוד גרוסמן** חורג ל-23 שפות ומועמד לפרס הבינלאומי "מאן בוקר (Man Booker)" - מפרסי הספרות הזיקרתיים בעולם, מופע הסטנד אפ של דובלה ג'י במרחף באזור התעשייה בנתניה יוצא משליטה ותופס הפנית מצמררת. מול הקהל, שבו יושבים גם שני חברי ילדות, הוא עורך חשבון נפש נוקב.

רכבת השדים נעה במהירות בין הומור שחור לסאטירה ארסית. בין אהבות לבגידות, גענועים וחרסה, בסטנד אפ, כמו בחיים-הכול אפשרי. ובערב הזה, שהוא יום הולדתו של דובלה, וגם כנראה המופע האחרון שלו, כבר אין לו מה להפסיד.

בימוי דרור ברין | משותפים: דרור ברין, איה שבא, ינאל זקס, יוסי ירום

איסמעיליה

סיפורה של חברות משולשת שתחילתה בצבא, במלחמת יום כיפור, וקציה עשרים וחמש שנים מאוחר יותר, בסלון וילה בפרכריה העירוניים האמידים של ישראל. דרכיהם של מיקי הניקולונ, עמי העיתונאי וקרץ (שנדיין לא מצא את עצמו) ממשיכים להיות שזורים זה בזה מאז המלחמה. חייהם של השלושה עבודתם, נישואיהם, בגידותיהם, הבטחות העורים שהבטיחו פעם איש לרעהו ואיש איש לעצמו עמדו תמיד בסימן רמלחמה ההיא... עד לאותו ערב מיוחד, הערב בו נפרם הקשר. חשבונות ישנים נגלים ונפתחים, איבות סמויות נחשפות לפתע, הבגידות ראות אור... החברות הצבאית הישראלית "המקודשת" נגלית לפתע לאחר שנים כעול כבד שאין לשאתו יותר.

כתיבה בימוי: **הלל מטלסונקט**

בהשתתפות: עמוס תמם, מיכה סלקטר, אלון דגן

סוף משחק

המחזה מתרחש בתקלט, ספק מתבוא, ובו ארבע דמויות: חאם, עיזר ורתוק, לכסא גלגלים, בגם היחיד של זוג הזקנים, נל ונאג, החיים בפח האשפה. קלוב היחיד שיכול לטע אך אינו יכול לשבת, מטפל בחאם ובזקנים וחולם לעזוב את המקום. המחזה הדרמטי של המחזה נובע מהעובדה שהזמן אחד ואין לדעת מתי יגיע אל קיצו. כדי להעביר את הזמן חאם ממציא סיפורים ומתיישב את קלוב בשאלות ובמשימות אין סופיות. היחסים האנושיים שזורים מזכרונות, שואה ותלות - ספק אהבה.

בימוי: רנה ירושלמי

משותפים: נועם בן ארלי, יחיעם ברוק, יוסי ברין, רני נתנאל

